

EEN DIENSTKNECHT VAN GOD

EEN DIENSTKNECHT VAN GOD

CHALES HADDON SPURGEON

DOOR

JOHANNA BREEVOORT

Een verhaal voor jong en oud.

Voorwoord

Dit boek vertelt het verhaal van een eenvoudige Engelse boerenjongen. Het is het verhaal van Charles Haddon Spurgeon. Charles was een jongen die al jong de Heere Jezus zocht, maar de grote vraag voor hem was, hoe hij Hem vinden kon. Hij wist dat een mens opnieuw geboren moest worden. Anderen konden vertellen over vergeving van zonden, vergeving... dat is wat Charles ook graag wilde. Hij las in zijn Bijbel, ging twee keer per Zondag naar de kerk. Maar hoe hij ook zijn best deed, het liep steeds uit op een mislukking.

In dit boekje vertellen we hoe Charles vergeving bij zijn Jezus vond. Het is een inspirerend verslag uit een leven dat voor zovelen tot zegen mocht zijn. Het is een verhaal dat de lezer zal aanmoedigen om de Heere te dienen in de allereerste dagen van de jeugd.

Komt, gij, kinderen! Hoort naar mij! Ik zal u de vreze des HEEREN leren. Psalm 34:12

HOOFDSTUK 1. DE KLEINE CHARLES

HOOFDSTUK 2. IN DE OUDERLIJKE PASTORIE

HOOFDSTUK 3. BIJ DE GROOTOUDERS

HOOFDSTUK 4. DE VOORSPELLING VAN DOMINEE KNILL

HOOFDSTUK 5. CHARLES SCHOOLJAREN

HOOFDSTUK 6. DE JONGE DIENSTKNECHT VAN GOD

HOOFDSTUK 7. BIJNA NAAR DE UNIVERSITEIT

HOOFDSTUK 8. DE BEROEMDE PREDIKER IN LONDEN

HOOFDSTUK 9. DE KLEINE SUSIE

HOOFDSTUK 10. GROTER EN GROTER

HOOFDSTUK 11. NA HET ZILVEREN HUWELIJKSJUBILEUM

HOOFDSTUK 1

DE KLEINE CHARLES

Omstreeks 1842 woonde er in de pastorie van Kelvedon, een plaats in Engeland, een jongetje van acht jaar, dat Charles heette. Het was een blond stevig ventje met helderblauwe ogen en een vriendelijke glimlach om zijn mond. Zijn vader John Spurgeon was een bekende eerbiedwaardige dominee en zijn moeder was een godvrezende vrouw. Vader moest 's Zondagsavonds altijd preken, soms heel ver weg, en dan bleef moeder met Charles en zijn broertje en zusje alleen in de pastorie. Dan zaten zij rond de tafel, en moeder las vers voor vers een hoofdstuk uit de Bijbel. Zij legde telkens uit, wat de kinderen niet begrepen. Na de Bijbellezing nam moeder ieder kind apart en vroeg hen dan, of zij wilden nadenken over God en Zijn dienst, en hoelang het nog zou duren, voordat zij de Heere Jezus zouden zoeken. Daarna bad zij met haar lievelingen en vooral de kleine Charles luisterde dan heel goed wat moeder zei.

Zo was het ook deze Zondagavond gegaan, moeder had uit Micha 3 gelezen en zei in haar gebed: "Heere, als mijn kinderen doorgaan in hun zonden, dan zullen zij niet verloren gaan omdat zij niet gewaarschuwd zijn, en op de dag van het oordeel zal mijn ziel "een snel getuige" tegen hen moeten zijn als zij de Heere Jezus niet als hun Zaligmaker hebben. Moeder had uitgelegd wat "een snel getuige" betekende, en de gedachte, dat zijn eigen lieve moeder hem zou moeten aanklagen voor de Heere, maakte de jonge Charles angstig. Charles dacht veel aan de Heere en wist, dat hij veel kwaad tegen Hem deed, hoewel moeder hem een gehoorzaam, goed kind vond. Maar het kwade zat diep binnen in Charles hartje, en menigmaal hilde hij zichzelf 's avonds in slaap, vooral wanneer hij iets kwaads gedaan had of als er verkeerde gedachten in hem opkwamen.

Charles durfde nooit met zijn ouders over zijn verdriet en angst voor God te spreken, want hij schaamde zich en voelde zich te verlegen. Vandaar dat moeder zo weinig afwist van Charles ongerustheid over zijn ziel, en vader begreep ook niet, waarom het jonge kind soms zo stil en treurig was.

Als moeder haar kinderen naar bed bracht deden zij samen een gebed en als zij 's morgens wakker werden zongen zij een psalm. Soms wilde, de kleine jongen niet aan de dingen van de eeuwigheid denken, hij wist wel, dat hij de Heere Jezus, als Zaligmaker nodig had, maar dan dacht hij: "Ik zal later, wanneer ik groot geworden ben, wel tot de Heere Jezus gaan." Op deze Zondagavond was vader van huis gegaan om in een bijgelegen dorp te prediken, maar toen hij halverwege was moest hij plotseling denken, dat hij nu wel aan anderen het Evangelie zou vertellen, maar op deze avond niet in zijn gezin kon voorgaan.

Snel keerde de predikant naar huis terug. In de woonkamer en de keuken zag hij niemand, de kinderen lagen al in bed. Boven aan de deur van de slaapkamer hoorde de vader van Charles een biddende stem. Het was moeder, die daar bad, en vurig smeekte om de vergeving van de zonden van al haar kinderen. Charles, de oudste, noemde zij bij naam, het stille jongetje, maar die o zo eigenwijs kon zijn en een sterk eigen willetje had.

Ontroerd luisterde vader naar moeders gebed, en keerde zich stilletjes om en ging op weg naar de kerk om zijn dienst te verrichten, hij was gerust, want zijn lieve vrouw bad voor de kinderen. Ook Charles lag wakker in zijn bedje. Hij moest steeds denken, dat moeder samen met hem de knieën had gebogen en met haar oudste jongetje in haar armen de Heere had gesmeekt, "och, dat mijn zoon voor Uw aangezicht zou mogen leven." Er was gisteren namelijk zo vreselijk veel gebeurd.

Want toen Charles naar school ging was hij weer eens erg onvoorzichtig geweest, hij had er niet aan gedacht om zijn schrijfplankje netjes weg te leggen of goed vast te houden, en zo kwam het dat hij het alweer verloren had. Als dit gebeurde dan gaf moeder hem dikwijls geld om een nieuw schrijfplankje te kopen. Maar deze keer was de kleine jongen zo snel door zijn schrijfplankjes heen geweest, dat hij, moeder niet weer om geld durfde te vragen.

Nu was er in het dorp een winkeltje, waar je koek, ballen, noten en tolleren kopen kon. Charles dacht, dat hij ook wel eens kon doen, wat zijn andere vriendjes deden, zij kochten wel eens iets zonder er direct voor te betalen. Het is snel Kerstmis, dacht Charles, en dan krijg ik vast wel van iemand een stuiver. Dan hoeft moeder hier niets van te merken. Zo gezegd, zo gedaan: de kleine baas voelde zich wel niet op zijn gemak, maar toch greep hij moed en liep het winkeltje van juffrouw Pearson binnen. Het schrijfplankje kostte anderhalve cent en omdat hij nog nooit iets op rekening gekocht had, verkocht de vriendelijke juffrouw aan het zoontje van de dominee graag iets op krediet.

Met het gevoel dat hij iets verkeerd had gedaan, liep Charles de winkel uit. Hij had schuld, het was een nare gedachte die hem op school de hele dag achtervolgde. Schuld, als zijn lieve ouders dat eens wisten! Met neergeslagen ogen en met een gejaagde onrust was de jongen thuisgekomen. Zijn onrust werd nog groter, toen hij het norske gezicht van zijn vader en de verwijtende ogen van zijn moeder zag. Charles beefde toen vader hem met een ernstige toon bij zich op de studeerkamer riep.

“Je moet kleur bekennen Charles, hoe kom je aan dat nieuwe schrijfplankje?” “Gekocht vader”
“Voor hoeveel geld?”
“Anderhalve cent vader”
“Waar heb je die vandaan gehaald?”
“Ik had geen geld vader, ik heb, heb, ge...” “Je hebt schulden gemaakt” viel vader hem in de reden.

“Weet je wel jongen, dat schuldmakers schurken worden, als ze eenmaal volwassen zijn? Weet je wel, dat een jongen, die schuld durft te maken met anderhalve cent, later niet terugschrikt van een schuld die hij nooit meer kan terugbetalen. Dan kan hij in de gevangenis komen en schande over zijn ouders brengen.”

Charles blanke gezichtje kleurde, rood van schaamte boog hij zijn hoofd. Vader zei, dat schuld maken op stelen leek, en dat een jongen die schulden maakt zich op het verkeerd pad begaf, een pad dat regelrecht naar het verderf zou leiden. “Ga nu met mij mee Charles” beval vader. “We zullen zo snel mogelijk die schande uitwissen en je schuld betalen.” Charles hart had geklopt van benauwdheid, toen hij vader volgde door de lange straat naar juffrouw Pearson. De jongen dacht, dat iedereen hem er op aankijken zou en zou begrijpen waarom vader met een ernstig gezicht met zijn oudste zoon door het dorp liep. In het winkeltje werd de anderhalve cent betaald, met nog een duidelijke waarschuwing, dat dit de laatste keer moest zijn. Daarna werd de jonge schuldenaar vrijgelaten, vrij als een vogel, die uit zijn kooi mocht. Hij voelde zich nu wel bevrijd, maar hij schaamde zich diep.

Op de schoorsteen in de huiskamer stond een stenen appel. Toen Charles nog kleiner was, vroeg hij telkens aan moeder, wanneer de appel rijp genoeg zou zijn om opgegeten te worden. Moeder antwoordde dan: “Die wordt nooit rijp jongen, die appel is van steen.” Vanavond had moeder Charles aan deze appel herinnerd. „Kijk Charles, als wij geen nieuw hart hebben, zijn we als die appel. Wanneer we zonde doen, dan is dat een bewijs, dat we een hart van steen hebben, en al schijnt Gods zon iedere dag op ons, we worden er niet rijper en beter door.” Aan deze dingen dacht het kleine ventje op deze lange Zondagavond, terwijl moeder, die dacht dat hij sliep, met luide

stem voor hem tot de Heere bad. Het was heel stil in het huis, want moeder was alleen thuis met haar kleine kinderen.

De hele Zondag heerste er in Charles' ouderlijk huis stilte en volstreekte rust. 's Middags werd er iets gegeten, dat koud was, of snel even opgewarmd werd. De koetsier, die vader naar de verder gelegen dorpen bracht, moest altijd eerst binnenkomen om samen met het gezin te bidden. Charles had nog nooit anders gebeden dan een standaard gebedje: nu op deze Zondagavond zag hij zichzelf staan voor God, in de onmiddellijke nabijheid van Jehova en een grote angst maakte zich van hem meester. "O God wees mij zondaar genadig!" smeekte hij. Met grote droefheid voelde Charles het kwaad van de zonde, innig smeekte het kind de Heere om vergeving.

Met deze ernstige gedachten in zijn jonge hartje viel hij in slaap, de jongen droomde van een bodemloze afgrond onder zijn voeten. Zittend op de rand keek de kleine Charles erin, en o, verschrikkelijk hij begon te glijden, al sneller en sneller, totdat het om hem heen helemaal donker werd'. En nog steeds gleed hij onderuit! Met een vreselijke schreeuw werd de jongen wakker. Het zweet parelde van zijn voorhoofd. Moeder stond bij zijn bed met een bezorgd gezicht, zijn broertje John en zijn zusje Carolina werden ervan wakker. "O, moeder, ik droomde van een put, zo diep, zo diep," hakkelde hij. Moeder kuste hem op zijn vochtig voorhoofd.

"O moeder, ik wou, dat ik maar een pad of een worm was."

"Waarom, kind, waarom?" Vroeg moeder.

"Nou, die kunnen niet verloren gaan, moeder, maar ik wel."

Maar moeder antwoordde hem met grote zekerheid in haar stem: "Ik heb nog nooit van iemand gehoord, die Christus heeft gezocht en door Hem verworpen is. En ik geloof niet, dat er een mens in de wereld bestaat, die kan zeggen: Christus wil mij verwerpen. Christus laat mij verloren gaan".

De toon waarop moeder dit zei gaf de kleine jongen hoop, want hij had haar nog nooit op een leugen betrapt. Zijn bleke gezicht kreeg wat kleur, hij vouwde zijn handen en zei: "Dan zal ik het nog eens proberen, moeder!" Met een traan in haar oog kuste de moeder haar kleine ventje een goedenacht, en zei: "In de Bijbel staat: dat een iegelijk, die de Naam van de Heere zal aanroepen, zalig zal worden."

HOOFDSTUK 2

IN DE OUDERLIJKE PASTORIE

In de jaren, die op deze avond volgden, een avond, die Charles nooit zou vergeten, werd de pastorie in Kelvedon steeds voller. Er werden meer broertjes en zusjes geboren. Charles keek met veel plezier naar de kinderen. Toch speelde hij niet vaak met de kleintjes, het liefst zwierf het stille jongetje buiten en dacht na over allerlei dingen. Het dopen van die kindertjes trok altijd zijn belangstelling. Waarom werden die kleintjes toch met water besprenkeld? Dat betekent toch wel iets. Eens was er zo'n klein kindje gestorven, een uur nadat het was gedoopt. Charles zag de moeder vreselijk huilen bij het dode kindje. Toen kwam er een godvrezende man, die zei: "Wat een zegen dat uw kindje gedoopt is. Wat een troost moet dat voor u zijn." Charles luisterde aandachtig. Dus dat dopen was een zegen! Nu leefde het kindje zeker in de hemel. In de hemel. Ja, daar wilde Charles toch zo graag komen.

Telkens moest hij weer denken aan de afgrond, aan de put uit zijn droom. Charles nam zich voor om heel, heel gehoorzaam te zijn, zijn best te doen met leren en lief te doen tegen zijn broertjes en zusjes, dan zou hij er wel komen. En om te bewijzen, dat hij het meende, greep de jongen de eerste de beste gelegenheid aan om het te bewijzen. Charles broer John kon namelijk niet hard lopen, en wanneer hij dat toch probeerde verzwickte hij zijn enkel zodat hij soms in de modder viel. Natuurlijk vonden de ouders het niet prettig, als John weer eens onder de modder thuiskwam. Geregeld mopperde zij dan op de kleine jongen, omdat zijn ouders niet wisten, dat John er niets aan kon doen dat hij in de modder viel. Op een morgen zei vader: "Als je nu weer valt en zo onvoorzichtig met je kleren bent, krijg je een flinke draai om je oren!" Charles hoorde de dreigende woorden van zijn vader en dacht: "Ik zal wel zorgen, dat je geen draai om je oren krijgt, John." Vanaf toen bleef Charles met alle spelletjes bij zijn broer, en wanneer John omtuimelde, schoot hij dadelijk te hulp. Dan waste Charles Johns knieën met zijn zakdoek, maakte zijn kleren schoon, zodat vader niets merkte van de kleine ongelukjes.

Een poos daarna zei vader: "Het heeft toch maar goed geholpen, moeder, dat ik de jongen zei dat hij een draai om zijn oren zou krijgen, John valt helemaal niet meer." Met glunderende ogen luisterde Charles. „O vader," riep hij vrolijk, "John valt nog vaak genoeg, maar u merkt het niet, want we maken alles weer schoon." John en Charles hielden veel van elkaar. Zij hadden allebei een hoekje in de tuin gekregen, daarin mochten zij zaaien. Dat was een prettig werkje, en Charles had grote verwachtingen van zijn tuin. 's Morgens nadat zij gezaaid hadden, liep Charles, zo vroeg hij kon naar zijn tuintje. De aarde lag zwart en vochtig, maar hij zag geen enkel sprietje opkomen. Hij begreep er niets van, het moest toch gaan groeien! Met zijn kleine handjes woelde hij in de aarde om te kijken, of er nog geen scheutjes aan het zaad te zien waren.

"Wat doe je daar, Charles?" vroeg vader opeens. 'Ik kijk, of 't nog niet gegroeid is, vader."
"Je moet geduld leren hebben, kind," zei vader. "Als je zo iedere dag doet, dan komt er niets van je tuintje terecht."
"Waarom niet, vader?"
"Omdat het zaad rust moet hebben om te ontkiemen, als jij het telkens bloot haalt, wordt het koud en beschadig je het."

Geduld, nee, Charles bezat niet veel geduld. Dat merkte de jongen het meest, wanneer hij in de vakantie bij zijn grootouders in Stambourne ging logeren. Wat duurde het dan lang, totdat de dag van vertrek aanbrak! De dagen kropen om. Meestal zette Charles op een smal papiertje streepjes, van alle dagen voordat de vakantie aanbrak, en iedere dag knipte hij van dat reepje een stukje af.

Bij zijn grootouders logeren, was het leukste wat er was in Charles jongensleven. Toch was Charles geen saaie, suffe jongen, die graag bij oude mensen zat in huis zat. O nee, hij hield van buiten spelen en van alles, wat blonk en kleur had.

"Jongen, wat wil je worden, als je groot bent?" vroeg zijn grootvader hem eens.
"Wel, jager, grootvader," antwoordde de kleine baas stellig.

Als Charles de jagers met hun rode rokken en groene broeken op hun trappelende paarden zag rende hij over de weide. En dan die grote stoet honden en dat blazen op die galmende jachthoorn!

Eens moest Charles een pond thee, een potje mosterd en drie pond rijst gaan halen. De vrouw van de winkel lag alles netjes in de mand en zei nog tegen de kleine jongen de boodschappen niet

door elkaar te schudden. Maar o wee, daar klonk die vrolijke jachthoorn door het dorp. Omgeven door vurige, vlugge honden, draafden de kleurige ruiters het dorp uit. Charles rende hen achterna, met zijn boodschappenmandje aan de arm, over heg en sloot, door bos en weiland. Eindelijk stond hij stil, hij kon niet meer: de jagers draafden weg zonder op de jonge knaap te letten.

”Dan maar naar huis,” besloot Charles teleurgesteld. Maar o wee, toen moeder de mand opende waren de thee, mosterd en rijst in een akelige drab samengekoekt.

”Zie je jongen,” zei moeder, die helemaal niet blij was met het verlies van al die kostelijke boodschappen: “Onthoud eens goed, wat je nu overkomen is. Die thee zit onder de mosterd en kunnen we niet meer drinken, dat krijg je ervan, als je de dingen door elkaar hutselt.

Boodschappen doen en spelen gaat niet samen en als je wat ouder wordt, zul je merken, dat je maar één ding tegelijk kunt doen en je alle dingen uit elkaar moet houden.” Charles begreep moeder goed, toen ze zei: “Alle dingen hebben een kop en een staart, Charles, een begin en een einde.”

In Charles tijd kende men nog geen andere verlichting dan die van kaarsen. Men had vele soorten, dikke en dunne, gegoten en getrokken kaarsen. Charles moeder gebruikte altijd gegoten kaarsen, die gaven weinig licht, maar brandden langer. Als er een belangrijk persoon op bezoek kwam, dan werden de mooie dikke kaarsen aangestoken. Bleven er kleine eindjes over, die niet meer in de kandelaar konden branden, dan maakten Charles en zijn broertje er pret mee. Zij namen dan een grote knol, holden hem uit, sneden in de schil ogen en een neus en zetten dan het brandende eindje kaars in de knol en hingen hem op aan een boomtak. Dat was een vermakelijk gezicht en ze hadden nog meer plezier, als mensen of kinderen bang voor dat lichtende hoofd weglieden.

Op een dag stond het droogrek bij de kachel om de kleding sneller te laten drogen. Charles had een pond kaarsen gehaald en zonder na te denken aan het droogrek gehangen. Wat was Charles geschrokken, toen hij zag, dat al het vet van de kaarsen was afgedropen en de lonten van de kaarsen zonder kaarsvet slap en onbruikbaar naar beneden hingen. “Kijk Charles,” zei moeder, die uit de onbruikbare kaarsen alweer een les voor haar jongen wilde halen: “Het gaat met die kaarsen net als met de goede voornemens van mensen en kinderen. Ze smelten, als ze aan een te grote hitte worden blootgesteld. Met mooie beloften alleen kom je er niet, alle daden moeten door het vuur beproefd kunnen worden.” Charles had een verbazend goed geheugen, steeds moest hij weer aan die gesmolten kaarsen denken, en aan zijn vreselijke droom die hij had toen hij nog een klein jongetje was.

“Moeder, waarom hebt u mij Charles Haddon genoemd?” vroeg hij eens, “of liever, waarom heet oom Haddon zo, want u hebt mij naar oom Haddon vernoemd.” “Wel,” zei moeder, “dat zal ik je vertellen jongen. Voordat je grootvader predikant was, had hij een winkel. Eens zei een vriend, die Haddon heetten: “Mijnheer Spurgeon, u moet uw kaas op de grote kaasmarkten in Erby en Leicester kopen, want dat is veel voordeliger voor u.” “Dat zou ik zeker doen,” antwoordde grootvader, “als ik daar geld genoeg voor had. Want je moet op die markten altijd een groot aantal tegelijk kopen.” “Het geldgebrek hoeft u niet tegen te houden hoor” hield mijnheer Haddon vol, “waarschuwt u mij maar wanneer er weer markt is, dan zal ik u het geld lenen zodat u er handel mee kan doen. Later, als de kaas verkocht is, kunt u mij het geld teruggeven. Ik vertrouw u, omdat u de Heere liefhebt.”

Zo kocht grootvader de kaas. En nadat hij deze met winst had verkocht, ging hij vlug naar zijn vriend om het geld terugbetalen. Maar wat zei de goede man: "O nee, meneer Spurgeon, dat is niet mijn manier van zaken doen. U mag het geld gebruiken, zolang u het nodig hebt." "Dan zal ik u voor elke honderd pond vijf pond betalen als rente," stelde grootvader voor. "Nee, mijnheer Spurgeon, ik ben veel te blij dat u het geld gebruiken kunt, het lag toch maar in mijn kast, zonder dat ik er iets mee kon doen. Ik zal u voor elke honderd pond, vijf pond extra geven, omdat het geld nu veilig bewaard wordt. Als er weer een kaasmarkt gehouden wordt, ga dan weer rustig uw inkopen doen." Grootvader mocht het geld net zo lang houden, tot hij het niet meer nodig had, en toen grootvader later een zoon kreeg, noemde hij de kleine jongen Haddon, vernoemd naar zijn goede vriend."

Dus ik ben vernoemd naar een vrome man," zei Charles opgetogen. "Dat ben je zeker kind. De Heilige Geest wil niet dat de namen van de mensen door elkaar raken; het is een grote eer naar een kind van God vernoemd te worden. In spreuken 10 vers 7 staat: *De gedachtenis der rechtvaardigen zal ter zegening zijn*. Er waren twee apostelen, die Judas heetten, en beide waren in de nabijheid van de Heere Jezus. De een heeft de Heere verraden en de andere heeft de Zendbrief van Judas geschreven. Als de schrijver in de Bijbel de twaalf apostelen opnoemt, zegt hij: Judas .... niet de Iskariot. Zo leert de Bijbel ons de nadruk te leggen op een goede naam."

Charles vond het indrukwekkend, dat hij naar een godvrezende man vernoemd was, maar zijn vreugde werd nog groter, toen grootvader hem vertelde, dat zijn grootvaders grootvader, Job Spurgeon, in 1677 vreselijk vervolgd was, omdat hij de Heere wilde dienen naar Gods Woord. Die over overgrootvader van Charles was een Kwaker. Deze Kwakers¹ vonden, dat de kerk in het jaar 1677 verschilde met de leer van de Bijbel en terugkeerde tot allerlei roomse gewoonten. En daar had de Heere door middel van de Hervorming de Protestanten toch van bevrijd. Omdat Job Spurgeon een samenkomst van mensen had bijgewoond die zich van de Hervormde kerk afgescheiden hadden, werd de helft van zijn bezittingen afgenomen, de andere helft mocht hij niet gebruiken.

¹*De naam Kwakers stamt af van het werkwoord quake, sidderen. "Sidder voor de gerechtigheid des Heeren" was hun leus.*

Zes jaar later werd Job Spurgeon met nog drie andere godvrezende mannen in de gevangenis gezet, omdat zij weigerde van deze samenkomsten weg te blijven. Vijftien weken lang lagen de drie mannen in de bittere kou op een hoopje stro. Job Spurgeon kon niet liggen en zat op een stoel, te zwak om op te staan." Charles vond het een grote eer om een achterkleinzoon van deze martelaar te zijn. „Ik zal je nog meer vertellen," zei grootvader. Job Spurgeons voorvaderen waren Hugenoten. Godvruchtige mensen, die door de roomse vervolging uit Frankrijk gevlucht waren.

Deze vluchtelingen wilden net als Job Spurgeon de Heere dienen zonder allerlei nutteloze plechtigheden, zoals Gods Woord het ons ook leert. Engeland was in de jaren 1500 en 1600 een arm land, maar door deze arme vluchtelingen zo gastvrij te ontvangen, hebben de Engelsen net als in de Bijbel staat, onwetend engelen geherbergd. Al deze mensen waren ijverige en eerlijke mannen en vrouwen, met een groot geloof en een vurige geest, sommige van hen hadden veel geld. Elk land, dat deze vluchtelingen, die huis en haard om Jezus wil verlaten hadden, en soms ook hun man, vrouw of kinderen verloren hadden door de doodstraf, een veilig onderkomen gaf, heeft de Heere rijk gezegend.

Iedere stad, die de poorten voor deze godvrezende mensen opende, kwam tot bloei. Want een echte christen is de beste burger. De kleine Charles was heel trots dat hij van deze mensen een afstammeling was. Toen Charles een oudere man was, vertelde hij deze verhalen graag aan zijn eigen zonen. Hij zei: "De Heere scheidt er behagen in om te zegenen tot in het duizendste geslacht,". De apostel Paulus noemde het een eer om de God van "zijn voorouders" te dienen. Het is de grootste eer als je godvrezende ouders en voorouders hebt gehad.

HOOFDSTUK 3

BIJ DE GROOTOUDERS

Naast de pastorie in Kelvedon, waar Charles Haddon Spurgeon geboren werd, was de oude pastorie van Stambourne, waar Charles grootouders woonde, het mooiste plekje op de hele wereld. Charles mocht in de vakantie vaak in Stambourne logeren. Hij sprong dan ook van blijdschap rond, toen zijn grootouders vroegen of hun oudste kleinzoon bij hen mocht komen wonen. Dominee John Spurgeon en zijn vrouw vonden het heerlijk voor hun Charles. Hij was zo'n bijzonder kind, hij leerde zo graag en vlug, en zat altijd tussen de boeken. In de stille pastorie bij zijn grootouders zou hij nog beter kunnen leren, tenslotte hadden zij ook de tijd om de jongen alle aandacht te geven.

O, dat heerlijke oude huis van grootvader! De pastorie had aan de voorkant acht ramen, maar drie daarvan waren dichtgemetseld, zij waren zwartgeverfd met witte lijnen erin zodat het net ramen leken. Grootvader had dit laten doen, omdat voor elk venster belasting moest worden betaald en zoveel geld kon de predikant niet missen van het kleine inkomen. Daarom werd kamer na kamer aan de duisternis prijsgegeven. Charles had een geheimzinnige eerbied voor die donkere vertrekken. Een daarvan, een donker hol, werd Charles liefste plekje. Want er stonden boeken in, het was de bibliotheek. Charles vond er grote dikke boeken, die bijna niet te tillen waren voor zo'n knaap als hij. Dan moest hij denken aan de tekst uit de Bijbel: "Ik zal geven de schatten, die in de duisternis zijn." Die schatten waren voor hem de oude martelaarsboeken en boeken over het geloof zoals Bunyan's Christenreis naar de Eeuwigheid, de boeken waren in schapen of geitenvellen gebonden, soms met de pootjes er nog aan.

Nooit voelde Charles zich gelukkiger dan wanneer hij zo'n boek die in de duisternis verscholen lag had gevonden. Hij ging dan in een verborgen hoekje zitten lezen. Charles had heel veel van die schuilplaatsjes binnen en buiten grootvaders ruime pastorie.

Dicht bij het kerkje lag een oud graf, waarop een soort altaar-tombe stond. Een van de zijstenen kon gemakkelijk door een jongen verschoven worden. Charles ging er telkens binnen en als hij dan de steen weer op zijn plaats geschoven had, was het alsof hij in een grote doos verstopt zat, waar niemand hem vinden zou. Wat een plezier had Charles als hij hoorde dat grootvader of grootmoeder, tante Anna of oom Hadden naar "het kind" liepen te zoeken. Hij hoorde hun voetstappen vlak bij zijn schuilplaats en was ondeugend genoeg om zich schuil te houden,

waardoor hij meer dan eens zijn avondeten misliep. Alleen zijn met mooie boeken, was de grootste vreugde voor Charles.

De kleine ondeugende jongen had nog een andere schuilplaats, namelijk, het opstapje voor de paarden, dat dicht bij de tombe lag. Dit opstapje was flink hoog, wanneer de dames de treden opgingen, kwamen zij op dezelfde hoogte als de rug van het paard. Dichtbij stonden grote oude lindebomen, die in het najaar een grote hoeveelheid, zachte gele bladeren afwierpen. Die bladeren werden dan onder het opstapje bij elkaar geveegd. Charles maakt dan een grote kuil in de bladerhoop, zodat hij er lekker en gemakkelijk in kon zitten lezen. Wanneer tante of een andere dame boven zijn hoofd in het zadel stapte, voelde hij zoals een echte jongen, de verleiding in zich opkomen om plotseling heel hard: "Heisa! Heisa!" te roepen, maar de zekerheid dat hij dan zijn veilige schuilplaats zou verraden, weerhield de jonge lezer hiervan. Als Charles genoeg gelezen had, dan kwam hij met een alledaags gezicht kalm de kamer binnen wandelen.

Elke Zondagmorgen zat grootvader in de "mooie" kamer, hij bereidde zich dan voor op de preek door in stilte te bidden. Het moest dan muisstil zijn in huis en de kleine Charles kreeg dan "Het Evangelie Tijdschrift" om te lezen. Het was een tijdschrift met een portret van een godgeleerde en een afbeelding van een zendingsplaats. Grootvader hoopte dat het "Tijdschrift" een goede uitwerking zou hebben op de jongen. Maar Charles vond er "niets aan". Een ander middel om de jongen stil te houden was de verzekering dat grootvader anders niet preken kon, en dat het Charles schuld was, als grootvader de mensen niet kon wijzen op de weg naar de hemel." Dan keek hij maar weer naar het portret en de afbeelding van de zendingsplaats, niet beseffende, dat ook zijn naam als een van de grootste predikers ter wereld, eens in dit tijdschrift zou staan.

Als grootvader op de oude preekstoel stond met de grote reusachtig overkapping boven zijn hoofd, dan dacht Charles vaak, wat er toch van grootvader zou worden, als die grote overkapping eens per ongeluk naar beneden zou vallen. Hij dacht aan zijn doosje met een springpoppetje erin, ja, zo zou het gaan. Hij hoopte dan altijd, dat zijn lieve grootvader nooit op die manier naar beneden geduwd en opgesloten zou worden. In veel gevallen zou Charles dan het lot van grootvader hebben gedeeld, want Charles kroop graag aan grootvaders voeten onder de preekstoel. Niet om kattenkwaad uit te halen, o nee, Charles luisterde heel oplettend, want de preek ging hem immers ook aan. Sterk en levendig voelde Charles, dat de Heilige Geest in zijn jonge hartje werkte, soms voelde de kleine jongen zich wanhopig, omdat hij niet wist, of de Heere hem alle zonden had vergeven. Vaak riep hij op zijn kamertje met tranen en zuchten tot God, of ging naar boven in het torenkamertje om ongestoord te kunnen bidden. Charles beefde dan van benauwdheid en voelde zich ontzettend verdrietig.

Iedere morgen mocht Charles voorlezen uit de Bijbel. Eens las hij uit Openbaring (17:8) waar gesproken werd van de bodemloze afgrond. Charles hield op en vroeg: "Grootvader, wat betekent dat?" Grootvader zei: "Kom kind, lees maar door." Maar Charles was vastbesloten een antwoord op deze voor hem zo belangrijke vraag te krijgen, en las iedere morgen steeds weer hetzelfde hoofdstuk. Dat heeft geholpen, want grootvader vond het niet leerzaam voor Charles om iedere dag hetzelfde hoofdstuk en dezelfde vraag te horen.

"Wel kind, wat begrijp je dan niet?" vroeg de predikant ten einde raad.

"Nou grootvader, ik heb wel eens manden zonder bodem gezien, maar wat je er ook in doet, het valt direct weer op de grond. Als nu die afgrond geen bodem heeft, waar komen die mensen die door die bodemloze afgrond vallen dan uiteindelijk terecht?" Het antwoord daarop was veel te

ingewikkeld om zo maar even te vertellen. Grootvader nam er een uurtje apart voor en zei toen: "In die diepe afgrond valt de ziel naar beneden, o zo snel. Het laatste straaltje licht aan het bovineinde is verdwenen, de mens valt altijd dieper, altijd dieper, altijd dieper, duizenden jaren aaneen. Is hij dan nog niet op de bodem, nog steeds niet? O nee, het gaat zo door, altijd maar dieper in de zwarte duisternis. En nog is die mens niet een klein eindje tot de bodem genaderd. Hij blijft doorglijden, naar beneden ver van God, ver van het licht, altijd maar door, steeds dieper in de afgrond, want er is geen bodem. Pijn en ellende is het deel van de mens zonder God. Er is geen hoop meer dat die mens ooit nog uit deze duistere nacht zal kunnen klimmen!"

Charles schrok en was vol afschuw. Dat was de droom van zijn kinderjaren. Charles zag al de grote afschuwelijke zonden, die hij dagelijks tegen de Heere deed. Al vijf jaar lang zag hij wat een groot zondaar hij voor God was. Charles voelde, dat al zijn gedachten vol zonde waren in de ogen van God. Hij had op school gelezen, dat als er iemand in het oude Rome de wet van Caesar verbrak, de hele wereld een grote gevangenis voor hem was, want zo'n mens kon zich nergens verstoppen, Caesars macht overspande zich over de hele aardbodem. Zo voelde Charles zich nu ook, God zag hem overal en kon hem welverdiend ieder ogenblik in de bodemloze afgrond werpen. Zo ernstig als Charles over zijn eigen ziel dacht, zo ernstig nam hij ook de zonden van anderen.

In grootvaders gemeente woonde namelijk een man, die Roads heette, en heel graag in de herberg zat om een glas sterke drank te drinken, dat hij zijn "dropje" noemde. Grootvader had veel verdriet over dit gemeentelid. Charles zag de droefheid op grootvaders gezicht, als hij Roads weer eens vroeg om niet meer te drinken.

"Eens zei de jongen plotseling tot grootvader, Ik zal de oude Roads dood maken, dat zal ik!"
"Stil, lieve jongen, je mag zoiets niet zeggen. Het is heel verkeerd en wie kwaad doet, zal door de politie opgepakt worden."

"Ik zal niets doen, wat slecht is, maar toch zal ik hem doodmaken, hield Charles vol. Ja dat zal ik!"

Dat vreemde kind zei grootvader en liet Charles begaan. Een poos later kwam het kind verheugd binnen. "Ik heb Roads doodgemaakt en hij zal mijn lieve grootvader geen verdriet meer doen."
Grootvader schrok: "Je hebt toch geen kwaad gedaan Charles?"

"Ik heb het werk van de Heere gedaan, grootvader" antwoordde Charles ernstig. Grootvader geloofde zijn kleinzoon, hij zag er niet naar uit alsof hij een moord had gedaan. Niet lang daarna werd het raadsel opgelost. De oude Roads kwam vol schaamte en neergeslagen ogen bij de dominee: "Het spijt mij, dominee, dat ik u zoveel verdriet heb aangedaan, ik heb er werkelijk niet bij nagedacht. Charles heeft me doodgemaakt."

"Vertel me maar eens, wat er gebeurd is," zei grootvader vriendelijk. "Wel ik zit mijn "dropje" te drinken en een pijp te roken in de herberg, toen de kleine Charles binnen kwam, hij wijst naar mij, en vraagt me: "Wat maakt gij, hier, Elia? U zit bij de goddelozen en doet uw leraar verdriet. Ik schaam me over u. Ik zou mijn dominee geen verdriet willen doen. Ik kom u dood maken." Ik was heel kwaad, legde mijn pijp neer, liet mijn "dropje" staan en liep weg. Maar ik voelde, dat het kind gelijk had, ik heb mijn schuld voor God beleden en om vergeving gesmeekt, en nu kom ik u vergeving vragen, dominee: "Ik wil u geen verdriet meer doen." Dat deze vergeving maar al te graag geschonken werd, is te begrijpen. Thomas Roads liet zijn slechte gewoonten achter zich en toonde zich in alles een oprecht christen. Toen hij op sterven lag, werd hij door de opvolger

van Charles grootvader, Dominee Houchin, bezocht. Zijn blijmoedige vertrouwen op God wekte bij de dominee bewondering op. Zelf kon de man de Bijbel niet lezen, toch sprak hij over Gods goedheid, die hem in de prediking uit de Bijbel zoveel had geleerd en getroost. Charles had Roads dus op een hele goede manier "dood" gemaakt, want vanaf toen was hij "dood" voor de kroegbaas.

Zo vastberaden als Charles in deze zaak te werk ging was hij in alles; als de jongen dacht, zo hoort het, dan deed hij het ook zo. In grootvaders kerk, waar oom Haddon altijd gezongen op gaf om te zingen, wilde grootvader, dat de laatste regel van het vers twee keer gezongen werd. In de kerk van Charles vader was dit herhalen geen gewoonte. O wee, wanneer Charles bij zijn eigen vader de dienst bijwoonde. Dan herhaalde hij met luide stem de laatste regel van elk vers, zonder zich eraan te storen, dat hij met zijn heldere sterke geluid de hele gemeente in rep en roer bracht. Grootvader had hem geleerd "dat je nooit bang moet zijn, om te doen wat jij denkt dat goed is." En Charles vond die gewoonte nu eenmaal mooi en goed en hij had heel wat straf te ondergaan, voordat hij wilde begrijpen, dat een kleine jongen naar zijn ouders moet luisteren. In die dagen begreep Charles dit allemaal niet. Later leerde hij de noodzaak inzien van vaders straf. Toch bleef bij Charles dit verlangen om naar zijn overtuiging te handelen, heel zijn leven bij, en toen hij volwassen was en verantwoordelijk was voor al zijn daden, prezen de mensen hem daarvoor. Aan alles kwam een einde, ook aan het heerlijke wonen bij zijn grootouders.

Charles moest uiteindelijk naar Mockwel House, een kostschool in Colchester. De dag van afscheid was een van de droevigste dagen in Charles leven. Hij huilde samen met zijn grootvader. De oude man zei: "Lieve jongen, als je vanavond in Colchester naar de maan kijkt, bedenk dan, dat het dezelfde maan is, waar ik in Stambourne naar kijk." Nog vele jaren daarna koesterde de jongen nog een grote liefde voor de maan, het kind was er stellig van overtuigd dat de ogen van grootvader, en die van hem, elkaar op de maan zouden ontmoeten. Zijn hart klopte van vreugde als de vakantie aanbrak, want dan kon hij in de lieflijke pastorie te Stambourne, eindelijk grootvaders lieve gezicht weer zien.

HOOFDSTUK 4

DE VOORSPELLING VAN DOMINEE KNILL

Het logeren te Stambourne bracht de jonge Charles heel veel blijdschap. Het "kind" deelde in de liefde van alle bewoners in de pastorie. Vooral grootmoeder en tante Anna deden, wat ze konden, om hun "kind" het naar de zin te maken. Er werd in huis gebakken, een van de bijna donkere kamers, diende als strijkkamer en als bakkerij. De baktafel was een van de leukste dingen in dit vertrek. Want daarin zat een plankje en op dat plankje vond de kleine jongen vaak iets lekkers. 't Was een klein gebakje, en het had telkens een ander vorm. Altijd moest het een dier voorstellen met ogen van krenten, een kop en een staart.

Charles genoot ook wanneer hij met grootvader en de parochie-predikant Hopkins van de Engelse Kerk te Stambourne, bij een deftige meneer van het dorp op theevisitatie ging. Dat gebeurde altijd

op Maandag, dan werden de mannen en het kind onthaald met boterhammen met bruine suiker. Bruine suiker! Kende hij iets wat lekkerder smaakte, de gebakjes van grootmoeder en tante Anna niet meegeteld? Het was ook een feest, wanneer Charles in de mooiste slaapkamer mocht logeren. In de bouwvallige buitenmuur bevond zich namelijk een gat, waardoor de mussen heel brutaal heen kropen en er een nest maakten boven Charles hoofdkussen. Het was een heerlijk plekje om rustig hun eitjes te leggen en uit te broeden. Maar het prettigst van alles was wel, wanneer er logés kwamen. Charles zat zo graag aan de voeten van mensen die de Heere liefhadden, want het waarschuwend stemmetje vanbinnen hield onder al zijn vermaken nooit zijn mond en zei steeds: "Charles, Charles, denk aan de bodemloze put; wie de Heere Jezus niet liefheeft is vervloekt. Maranatha, Jezus komt."

Charles had dominee Hopkins lief, het was een edele, nobele man, die grootvader vaak hielp. Charles wist wel, dat dominee Hopkins het betaalde, toen zijn zieke tante een poos naar een kustplaats moest, om weer te herstellen; hij wist, dat dominee Hopkins het vlees met hen deelde, die bij hen dampend op tafel kwam, en snel een knecht op een paard zond met de nog warme helft van het eten om die naar de pastorie van dominee Spurgeon te brengen. Maar het waren niet alleen deze dingen, die het hart van Charles sneller deden kloppen. Charles had oprechte eerbied voor ieder kind van God.

Meestal waren het godvrezende mensen, die naar de prediking van grootvader kwamen luisteren als hun eigen predikant ziek of afwezig was, dan luisterde Charles heel oplettend, want misschien konden zij hem precies uitleggen, hoe ook hij een kind van God kon worden. Of grootvader hem dan niet uitlag hoe hij een kind van God kon worden? Zeker deed hij dat. Maar als grootvader zei: "De Heere zegt: "komt tot Mij allen, die vermoeit en belast zijt," dan dacht Charles: "Nee, ik ben niet belast," en als grootvader zei, dat God iedereen die verdriet heeft over zijn zonden wilde troosten, vond Charles, dat hij niet genoeg om zijn zonde treurde. Als grootvader verzekerde, dat God iedereen zalig maakt, die door Christus tot Hem komt, dacht Charles, dat hij niet met een oprecht hart tot de Heere kwam, omdat hij ook zondige dingen deed.

Eens kreeg grootvader Spurgeon een bezoek, dat Charles nooit meer vergeten zou. Dominee Knill, een lid van het Londense Zending-genootschap, bezocht de pastorie van Stambourne voor enkele dagen. Al heel spoedig lette hij op Charles, de stille nadenkende jongen, waaruit duidelijk bleek, dat hij tobde en nadacht over geestelijke dingen, zoals een jongen van tien jaar zelden doet. Op de eerste dag vroeg hij, waar Charles sliep. De jongen bracht hem op zijn kamertje en Dominee Knill zei hem', dat hij Charles de volgende morgen om zes uur roepen zou, want dan wilde hij de jongen spreken. Precies om zes uur riep de vurige Evangelie- dienaar Charles, zijn hart klopte van spanning. Samen gingen zij in het dichtbegroeide prieeltje (een zitplaatsje in de tuin) van taxusbomen zitten. Het was een stille, heerlijke ochtend, die op de dromerige jongen een onvergetelijke indruk maakte. Dominee Knill vroeg hem een psalm te zingen en Charles deed het met veel ernst. "Lieve jongen," begon Dominee Knill, ik wou je eens spreken over Jezus en Zijn liefde, over hoe heerlijk het is om Hem in je kinderjaren te leren liefhebben, ik wou je vertellen, hoe goed God voor mij is geweest om mij het dierbare Evangelie te laten verkondigen." Ontroerd luisterde Charles naar zijn woorden. O, om het Evangelie te mogen verkondigen, hoe graag zou hij dat willen, maar een onbekeerd iemand mocht dit heilige werk niet doen, en hij kende de vergevende liefde van Christus niet.

Geduldig luisterde Dominee Knill naar de kinderlijke, maar zeer ernstige bezwaren van het kind, hij knielde met de bezwaarde jongen neer, sloeg de armen om Charles hals en bad innig met hem om de grote genade van de Heere Jezus te leren kennen, zodat zijn benauwde geweten tot rust mocht komen, maar vooral tot verheerlijking van Gods Naam. Drie dagen achterelkaar bezocht deze godvruchtige zendeling Charles in het vroege ochtenduur en vertelde hem over de weg naar verlossing. Tussen de preekdiensten door wilde Charles steeds bij hem zijn. Voor zijn vertrek kwam net zoals altijd het hele gezin bij elkaar voor de Bijbellezing en het ochtendgebed. Aan het einde trok Dominee Knill met een plechtig gebaar Charles tussen zijn knieën en sprak met grote ernst: "Op een dag zal dit kind in de Rowland Hill-kerk preken voor het grootste aantal hoorders ter wereld. Hij zal het Evangelie prediken voor een grote schare van mensen." Met ontroering luisterde het kind. Hij het Evangelie prediken! Dus ook hij zou Christus kennen, ook zijn ziel zou niet langer geschud en verontrust worden door de beangstigende vraag: "Heb ik Jezus lief of niet, is mijn ziel Zijn eigendom?" Bij het vertrek van de dominee kreeg Charles een muntstuk, bij wijze van beloning als hij het volgende gezang wilde leren:

God werkt op geheimenisvolle wijze om Zijn wonderen te volbrengen.

Charles geloofde Dominee Knill met heel zijn hart. Hij had moeten beloven, dat hij dit gezang zou laten zingen, als hij voor de eerste maal in de grootte kerk van Rowland Hill zou prediken. Toch werd zijn verlangen om Christus zelf te leren kennen er niet door tot rust gebracht, wat Charles worden zou was voor de toekomst, maar nu wist de jongen dat hij nog onbekeerd was. Grootvader en grootmoeder waren blij om in hun kleinzoon het grote verlangen naar de vrede met God te zien. Beide geloofde, dat Charles eens een groot Evangeliedienaar zou worden.

Om hem hierop voor te bereiden, beloofde grootmoeder het kind een stuiver voor ieder gezang van Watts dat hij zonder fouten kon opzeggen. Charles, die vlug leren kon, vond dit een prachtige manier om snel veel stuivers bij elkaar te sparen en deed heel goed zijn best. In financieel opzicht viel dit grootmoeder niet mee. "Jongen," zei ze, "ik moet de beloning verlagen. Je krijgt voortaan een halve stuiver." Maar zelfs de halve stuiver was tenslotte teveel voor de oude vrouw: "Charles, je krijgt voortaan een stuiver voor vier gezangen, want anders hou ik geen geld meer over."

Charles bleef doorleren tot grootvader met een winstgevender klusje aankwam. De pastorie was wel ruim en groot, maar het was ook in een slechte staat, er zaten veel gaten en scheuren in de oude muren, zodat ook minder gezellige gasten dan de vogeltjes zich in het huis konden nestelen. Onder andere hielden de ratten er huis. Grootvader wilde Charles een shilling betalen voor elk dozijn ratten die hij ving. Rattenvangen was voor de kleine jongen dus veel voordeliger dan gezangen leren, zodat hij grootmoeders bezigheid een beetje ging verwaarlozen om grootvaders shillings te verdienen. Toen Charles echter oud geworden was, bedacht hij, dat gezangen leren op den duur toch voordeliger was dan ratten vangen, want het geld wat hij met ratten vangen verdiende, raakt op, maar de uit het hoofd geleerde gezangen zijn de prediker heel zijn leven bijgebleven. Toen Spurgeon later een beroemd prediker was, had hij altijd gezangen bij de hand om in zijn preken te gebruiken.

HOOFDSTUK 5

CHARLES SCHOOLJAREN

Stockwel House te Colchester was een school voor jongens uit de middenstand. Op de school werd geschiedenisles en economie gegeven. Charles Spurgeon bleek een goede leerling te zijn. Vooral latijn en wiskunde waren zijn lievelingsvakken. Charles zat altijd voor in de klas, maar eens, tijdens een strenge winter, leek Charles plotseling met een opmerkelijke domheid getroffen te zijn. Hij deed altijd zijn best om nummer een te zijn, maar nu deed hij zijn best om in de achterste rij van de klas te komen. De leraar ergerde zich er zo aan, dat hij besloot Charles eens flink onder handen te nemen. Toen werd het raadsel opgelost. Charles kon niet tegen kou en tocht, (later heeft hij veel geleden aan jicht) en de beste van de klas zat op de voorste plek tegenover een tochtige deur, terwijl de laagste plaats vlak bij de kachel was. Zodra deze volgorde werd omgedraaid, klom Charles weer op tot zijn oude ereplaats.

Op zijn veertiende jaar verliet Charles deze school, om in Londen zijn studie voort te zetten op een christelijke opleidingsschool. Zijn oom Walker was in Maidstone de directeur en hij had wel een hele eigenaardige manier van opvoeden. Hij strafte de jongens namelijk altijd met hun eigen kattenkwaad. Eens hadden de leerlingen 's nachts een boot weggehaald uit de rivier om te gaan roeien. De volgende nacht werden zij gewekt en zei meneer Walker hen, de boot op dezelfde plaats, waar zij die gevonden hadden, terug te brengen. Hij vroeg Charles altijd om een stok te zoeken, wanneer een van de leerlingen slaag verdiend had. Dit beviel Charles niet, want welke stok hij ook pakte, het was nooit naar de zin van de overtreders, dan was de stok weer te dun, en dan weer te dik, en dus dreigde zij Charles altijd met een flinke afstraffing. Maar dat gebeurde zelden, want zij hielden in hun hart toch wel van de neef van de directeur.

Het liefst studeerde Charles buiten onder een boom, aan de oever van de Medway. Daar zat hij even veilig en stil als bij grootvader in de tombe of onder het opstapje van de paarden. Charles kon soms zelf ook best een deugniet zijn. Hij schepte er een groot behagen in, om nieuwelingen aan een kan ammoniak te laten ruiken. Hun lichte bedwelming veroorzaakte hem pret. Maar toen er eens een jongen flauwviel, zat de schrik er bij hem zo in, dat Charles er van toen af aan geen plezier meer in zag. In zijn jonge hart woelde een constante strijd tegen de zonde, zelfs in zijn eenvoudige spelletjes zag hij zijn boze kant, en al helemaal als hij iemand leed of schade bezorgde.

Charles bleef slechts een jaar op de christelijke school, maar dit verblijf is van grote invloed op zijn leven geweest. Op deze school leerde hij een predikant van de Baptisten gemeente kennen, die hem overtuigde, dat zijn doop in de mooie kamer van dominee Spurgeon, die door de handen van zijn eigen grootvader bediend was, ongeldig was. De predikant zei dat hij eerst wedergeboren en bekeerd moest zijn voordat hij gedoopt kon worden. Charles had in het herhalen van de laatste regel van elke psalm bewezen dat hij in de dingen die hij juist vond een vaste wil had. Deze karaktertrek kwam door de jaren heen steeds meer openbaar. Hoewel zijn grootvader en zijn ouders hem zeiden, dat God in Charles jeugd het verbond der genade met hem had opgericht, was Charles niet te overtuigen. Hij nam zich voor, dat zodra hij kon zeggen dat hij het eigendom van de Heere was, hij zich zou laten dopen. Dit deed zijn lieve ouders en grootvader veel verdriet: "Och kind," zei moeder eens, "ik heb de Heere veel gebeden, dat je een ware christen mag worden, maar nooit dat je een Baptist zou worden."

”Och, moeder,” antwoordde Charles opgewekt, ”dan heeft de Heere u meer gegeven, dan u hebt gevraagd.” Moeder sprak hem verder niet meer tegen. Charles dacht als kleine jongen al diep na over de doop, en hij was inmiddels onder zijn moeders beschermende vleugels uitgevlogen en begon een plaats te krijgen in de Maatschappij.

Nadat de school van oom Walker gesloten was en neef Charles zijn boeken had gekregen, moest de puber van bijna vijftien jaar aan het werk, en zo kwam hij aan een baan als leerling onderwijzer voor directeur Swindell in de school te Newmarket. Zijn broertjes Percy en John kregen daar onderwijs, dus had hij genoeg gezelschap. Hij was opgegroeid tot een flinke jongen, met een wonderlijk scherp geheugen, hij was vriendelijk in de omgang met anderen en had een stem als een klok. Charles deelde zijn slaapkamer met een medeonderwijzer, die later bekend werd als Professor Everett, maar hij sloot vriendschap met de oude Baptistische keukenhulp, een godvrezende vrouw met veel levenservaring. Mary King heette zij.

Deze stoere, flinke vrouw bezocht trouw alle kerkdiensten, ook wanneer er een predikant preekte, die zij niet zo goed vond preken. Waarom gaat u toch naar de kerk, vroeg Charles haar eens verwonderd, je kunt beter thuis zitten dan naar zo'n prulpreek te luisteren, Zij lachte en zei: “Ook van de prulpreken die ik hoor leer ik iets, ik ga naar de kerk om God te eren, en net als de kippen, vind ik altijd wel iets wat te eten is.” Eens hoorde zij een preek van een dominee, die de waarheid van Gods Woord niet bracht. Charles meende, dat zij nu toch wel spijt van haar kerkgang zou hebben. “O nee,” zei ze heel ernstig. “Ik heb bij alles wat de predikant zei het woordje “niet” toegevoegd, zo werd het voor mij toch nog een goede avond.” Een jaar lang sprak Charles dagelijks met de oude vrouw, deze omgang versterkte zijn overtuiging, dat hij zich moest laten overdopen.

In de vakantie had Charles een boek geschreven van 295 bladzijden, het boek had als titel: “Het Pausdom Ontmaskerd.” Hij had het boek ingezonden op een prijsvraag, de inhoud van het boek ging over Rome dat de Antichrist voorstelde. Charles was niet verbaasd dat hij niets van zijn ingezonden boek hoorde. Hij was niet hoogmoedig, en vond het heel normaal, dat de inzending van een vijftienjarige jongen niet werd meegeteld. Charles had de Heere beloofd, dat hij, als hij iets zou winnen, Hem de tienden van de prijs zou geven.

Charles miste nog steeds de ware vrede in zijn hart, toch brandde zijn hart van liefde tot de Heere. Zijn lieve grootmoeder was onverwachts gestorven, zij ging naar de hemel, daar twijfelde hij geen ogenblik aan.

Maar wat betreft zichzelf twijfelde hij er geen moment aan, dat wanneer hij zou sterven regelrecht naar de hel zou gaan. “Ik ga naar een afgrond, ik ga het verderf tegemoet,” die angst pijnigde hem dag en nacht, Charles kon niet eten en niet slapen. Hij hoopte, dat iemand hem zeggen kon, wat hij moest doen om een nieuw hart van de Heere te krijgen. Vaak dacht hij: zei iemand maar, “maak je rug bloot, ontvang vijftig stokslagen, dan zal je zalig zijn.” Ik zou het doen en het dankbaar ondergaan.

Toch sprak God tot de jongeman in deze bijzondere winter van zijn leven. Op een dag wandelde hij eenzaam in het veld, de grond lag er dor en levenloos bij, alles was kaal. De heggen en bomen waren zonder bladeren en de lucht was donker en grijs, zonder zon en zonder vrolijkheid. Terwijl hij daar zo liep begon het te sneeuwen: blanke, fijne vlokken, het duurde niet lang of alles werd verblindend wit. In een korte tijd was heel het aardrijk met een prachtig kleed bedekt, overal

reine, zuivere pracht en heerlijkheid. De Heere sprak tot hem door de Bijbeltekst uit Jesaja 1 vers 18: *Komt dan en laat ons samen rechten, al waren uw zonden als scharlaken, ze zullen wit worden als sneeuw.*" Charles voelde zich de hele dag opgewekt door die belofte. Toch kon hij geen echte rust vinden, voordat God persoonlijk tot zijn ziel had gesproken.

Het was op een donkere morgen, 6 Januari 1850. Charles was op weg naar de kerk, toen hij werd overvallen door een zware sneeuwstorm, zo erg dat hij moest schuilen in een klein kerkje in een zijstraat van Londen. Spurgeon had wel eens van de Primitieve Methodisten gehoord, hij wist, dat zij hier ergens een kerk hadden, en zo luid zongen, dat iemands hoofd er zeer van deed. Maar dat was zijn grootste zorg niet. In duisternis en wanhoop liep hij zomaar ergens naar binnen. De predikant kwam die morgen niet, misschien door de sneeuw, maar in zijn plaats stond er een magere, eenvoudige man op om te prediken. Hij koos die morgen de tekst: *"Ziet op Mij en wordt behouden, alle gij einde der aarde"* (Engelse vertaling van psalm 45 vers 22). De man was zo onkundig, dat er van uitleggen totaal geen sprake was. Toch drongen zijn woorden regelrecht door in Charles' ziel. *Zie op Mij, zie op Mij!"*

Riep de Heere Jezus hem... Charles Haddon Spurgeon? Ja, Hij nodigde ook de afgetobde worstelaar, die geen raad meer wist vanwege zijn zonden. Opeens sprak de prediker Charles aan: *"Jongeman, je ziet er zeer ongelukkig uit. Je zult altijd ongelukkig blijven, ongelukkig in het leven, ongelukkig in de dood, wanneer je niet gehoorzaamt aan de tekst: "Zie op Mij en wordt behouden!"* Ontroerd en geschrokken keek Charles op. Toen hief de man zijn handen op naar de hemel en riep heel hard, zoals dat in die gemeente de gewoonte was: *"Jongeling, zie op Jezus Christus. Zie! zie! Je hoeft niets anders te doen dan te zien en te leven!"* En opeens zag Charles de Heere Jezus. Het was, of de koperen slang in de woestijn voor zijn ogen stond opgericht en hij tussen de arme gebeten mensen lag, zoals dat gebeurde bij het volk van Israël in de woestijn.

Duizend dingen had Spurgeon gedaan en willen doen om tot de Heere Jezus te komen, en nu zag hij Hem als het Lam van God dat geslacht was voor zijn zonden. *Zie, zie, zie, op Christus!* Het gebeurde zo vlug en plotseling, als dat de bliksem het luchtruim doorklieft. Charles zag Christus en zijn wanhoop verdween, de duisternis veranderde in licht; rouw en droefheid zonken weg in die heerlijke, liefelijke blijdschap. In onuitsprekelijke liefde keek Christus naar Charles. O, die vergeving van zonden. Dat aangenomen worden als Vaders kind. Dat gewassen worden, om wit te worden als vlekkeloze sneeuw.

's Morgens nog had Charles in de benauwdheid van zijn ziel God gesmeekt: *"Heere behoudt mij, anders ben ik verloren!"* nu was hij behouden, voor eeuwig. *"De Heilige Geest, die mij kracht gegeven heeft om te geloven, gaf mij vrede en rust in het geloven."* Zo zeker dat hij eerst was dat hij verloren ging, zo zeker wist hij nu dat hij vergeving van God ontvangen had. Op 20 Januari schreef Spurgeon aan zijn geliefde ouders een brief, die overvloedig was van dank en liefde tot God. *"Hartelijke groeten aan u, mijn lieve moeder. Het lijkt wel, dat ik u nog meer liefheb, omdat u mijn Heere Jezus liefhebt."* Ook schreef Charles aan zijn oude grootvader en vertelde hem, dat hij uit de modderpoel van wanhoop was verlost en nu mocht juichen omdat hij schoongewassen was door het bloed van Christus. Van toen af nam Charles zich voor om niet alleen de Naam van de Heere te belijden, maar ook om zich te laten dopen. Er stond tenslotte in de Bijbel: *"Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, die zal zalig worden."* Welnu hij had geloofd, nu wilde hij gedoopt worden.

Zijn ouders spraken hem niet langer tegen, Zij waren verheugd over de blijdschap en de vrede van hun kind en vonden, dat zij beter een zoon konden hebben, die zich tweemaal liet dopen, dan een zoon, die de wereld en de zonde diende. Toen Charles dan ook de beslissende stap had gedaan en hij, als lid van de Baptisten gemeente was opgenomen, bleef de hartelijke en liefdevolle relatie van Charles en zijn ouders bestaan. In deze dagen hield de vijftienjarige Charles ook een dagboek bij. Op de eerste bladzijde schreef Charles.

1850.

*Geboren: 6 Januari 1850 Toegelaten tot de gemeente: 4 April 1850 Gedoopt: 3 Mei 1850
Begonnen als Zondagschool onderwijzer: 5 Mei 1850 Aangesloten bij de gemeente te
Cambridge: 2 Oktober 1850*

O grote, ondoorgrondelijke God, die mijn hart kent, en al mijn wegen doorzoekt, in nederige afhankelijkheid van de ondersteuning van Uw Heilige Geest geef ik mij aan U over; als een U welbhaaglijke offerande geef ik U weer, wat het Uwe is. Ik wens voor eeuwig en onvoorwaardelijke de Uwe te zijn. Zolang ik op aarde ben, wens ik U te dienen, en moge ik U loven in alle eeuwigheid. Amen.

Charles Haddon Spurgeon.

Wat Charles met: "Geboren: 6 Januari 1850" bedoelde is duidelijk. Het was de dag van zijn geestelijke geboorte, de dag, waarop Spurgeon wist, dat hij het eigendom van zijn lieve Zaligmaker was. Als baby's gedoopt worden zegt de dominee tegen het kind, dat God de Zaligmaker van het kind wil zijn, maar het is iets heel anders, om in je eigen hart te weten, dat God jouw Zaligmaker is geworden.

Op 1 Mei, moeders verjaardag, schreef Charles aan haar: "*Lieve Moeder, u bent in Gods hand het middel geweest, om van mij te maken, wat ik hoop, dat ik ben, namelijk, een kind van God. Uw vriendelijke, waarschuwendende woorden zijn zo diep in mijn hart gezonken, dat ik ze nooit meer zal kunnen vergeten.*"

19 Juni schreef Charles in zijn dagboek: "*19 Juni, mijn verjaardag. Zestien jaar heb ik op deze aarde geleefd en toch ben ik maar zes maanden oud. Ik ben nog maar heel jong in de genade. Maar hoeveel tijd heb ik verspild, toen ik dood was in de zonden en misdaden, zonder leven, zonder God in Christus!*" Wat een heerlijke tijd had de jongeling, hij was blij in Jezus. Kort daarna werd er een kermis in Newmarket opgebouwd. "*IJdelheid der 'ijdelheden,*" schreef de jong bekeerde Charles, *ga weg, ijdele gedachten, ik heb het zaad van al het kwaad in mijn hart. Want zonder de genade van God zou ik er ook heengaan.*" Met dit gebed eindigde de kindertijd van Charles. Hij was nu een jongeman geworden, die klaar was voor het leven in de maatschappij. Maar Spurgeon ging niet alleen. God, zijn Vader, vergezelde hem.

HOOFDSTUK 6

DE JONGE DIENSTKNECHT VAN GOD

Eenmaal door Christus gered, wilde Charles niets liever, dan anderen mensen voor Jezus winnen. Van huis tot huis deelde hij op zaterdagmiddag Evangelisatie-folders uit. Hij schreef teksten op kleine stukjes papier en lag ze hier en daar neer, in de hoop dat iemand die zou oprapen. In ieder gesprek moest Spurgeon van Christus getuigen, hij bezocht de armste kinderen van God en voelde zich gelukkig in het eenvoudigste zolderkamertje, als hij maar over zijn Heiland kon spreken of horen.

Op Zondag werkte Charles in de Zondagsschool van Newmarket, totdat vader het goed vond, dat hij als beginnend onderwijzer zou vertrekken naar de school van meneer Leeding. Deze geleerde, godvrezende man, had Charles vroeger onderwijs gegeven op de school van Charles oom, meneer Walker. Sinds die tijd woonde meneer Leeding in Cambridge. Meneer Leeding hielp Charles tijdens zijn studie met de kost, inwoning en de was, in ruil daarvoor moest Charles als invaller helpen op de school. Zo hielden de ouders van Charles ook weer wat meer geld over. Charles stond nu zo goed als op eigen benen.

Het zou, naast God, van zijn ijver en doorzettingsvermogen afhangen, als hij iets wilde bereiken in de wereld. Wat Charles dan wilde worden? Kon het iets anders zijn dan prediker van het Evangelie? Had dominee Knill dit niet voorspeld en ging zijn verlangen er niet naar uit om Christus liefde te verkondigen? Spurgeon wachtte dan ook niet, en ging direct voor zijn lieve Meester aan het werk.

Thuis bij meneer Leeding was er een hele goede gewoonte. Iedereen, van de heer des huizes af, tot de dienstbode toe, besteedde 's morgens een half uur om in stilte te bidden en Gods Woord te overdenken. Er was dan ook niets dat deze eerbiedige stilte verstoorde. Vol liefde dacht Charles dan aan zijn ouders, die hun gebeden voor hem hadden opgezonden.

In zijn hart kreeg hij steeds meer het verlangen om anderen van die dierbare Jezus te vertellen. Ook hier in Cambridge werkte Charles al snel op de Zondagsschool en predikte zijn lieve Jezus aan kinderen en volwassenen. In een echte kerk had Charles nog niet durven prediken, hij, een jonge man van nog geen zeventien jaar. Toch zou het snel gebeuren, al durfde hij niet.

Op een Zaterdagmiddag was Charles klaar met z'n werk in de school, de kinderen gingen naar huis, toen Charles dominee James Hinter zag aankomen. Deze predikant deed zijn best om jonge mensen voor de dienst van Jezus aan het werk te zetten. Overal in de omliggende dorpen trok hij rond, riep de gemeenteleden samen, en wist dan altijd wel een goede voorganger te vinden. "Charles," vroeg hij vriendelijk, "wil jij morgenavond eens mee gaan naar Teversham? Daar moet een jongeman spreken, die dat nog niet gewend is, hij zal blij zijn om iemand bij zich te hebben!"

"Een broeder vergezellen, die niet graag alleen gaat. Zeker wil ik dat," antwoordde de jonge man gewillig. Hij dacht: misschien wordt mij gevraagd een psalm op te geven of te bidden. Ja, dat durfde hij wel. Zondags, toen de Zondagsschool afgelopen was werd Charles opgehaald door

iemand, die een paar jaar ouder was dan Charles. Onderweg zei Charles tegen zijn metgezel dat hij hoopte dat hij de nabijheid van de Heere mocht ervaren, terwijl hij predikte. De jonge man schrok. "Ja, maar ik moet deze avond niet preken. Jij zou het doen."

"Ik? Ik? Maar ik ben geen predikant!"

"Ik ook niet," antwoordde de jongeling. "Ik ben onvoorbereid"

"Ik ook," sprak Charles tegen.

"Dan moet er maar niet gepredikt worden," besloot de jonge man verdrietig. "Ik wil je graag in de dienst bijstaan Charles, maar heus, ik kan niet preken. Kun je geen toespraak van de Zondagsschool gebruiken? Het zijn maar eenvoudige mensen die naar je luisteren, die anders helemaal geen voedsel voor hun ziel krijgen, want er staat in die omgeving geen predikant." Charles zweeg en al biddend wandelde hij voort.

De slimme dominee Hinter had hem met een list gevangen. Charles was zelf de jongeling, die het niet gewend was om te preken. "U dan die gelooft, is hij dierbaar." Over deze tekst had Charles pas gesproken in de Zondagsschool. De liefelikheden en de liefde van Jezus leefde in Charles hart. Welnu, ik zal het met de hulp van de Heilige Geest beproeven," besloot Spurgeon uiteindelijk, toen zij samen het kleine boerenhuisje hadden bereikt. Zij zongen, baden en lazen uit de Bijbel, en zo begon Charles aan zijn allereerste preek. Hoe lang of kort die was, wist de jonge prediker zelf niet. Na de preek pakte hij zijn gezangenboek op om een vers op te geven. Opeens riep een oude vrouw: "Zo, mijn lieve jongen, hoe oud ben jij?" Heel deftig antwoordde Charles: "U moet met zulke vragen wachten, tot de dienst is afgelopen. Laat ons nu, zingen!" Zij zongen samen, daarna sprak de jonge prediker de zegen uit, daarna was er een warm, vriendelijk gesprek. "Hoe oud ben je?" vroeg de nieuwsgierige vrouw weer.

"Onder de zestig," antwoordde Charles ondeugend.

"Ja, en beneden de zestien ook!"

"Dat doet er niet veel toe, denk aan de Heere Jezus en zijn liefde." Dat was alles wat Charles kon zeggen.

"Kom je gauw weer terug?" vroegen de eenvoudige boerenmensen.

"Ja, als de leraren van Cambridge (van de Universiteit) me hier geschikt voor vinden kom ik terug."

Maar Charles studeerde niet aan deze Universiteit. Want na zijn werk op school ging hij naar Meneer Leeding die hem les gaf in de theologie (Godgeleerdheid). Na zo'n les trok Charles er altijd op uit om alles wat hij geleerd had, te vertellen tot het volk.

Tijdens deze wandelingen overdacht en herhaalde Spurgeon de lessen, zo kon hij ze goed onthouden. En doordat hij hetgeen dat hij had geleerd meteen aan anderen vertelde, maakte hij zichzelf nuttiger dan wanneer hij op zijn studeerkamer was gebleven. Regen en wind, hielden de jonge student niet tegen om er op uit te gaan. Spurgeon liep vijf, acht of wel eens dertien kilometer heen en terug. Hij droeg, als 't regende, een waterdichte hoed. Met een dievenlantaarn (een lantaarn met aan één zijde licht) in zijn hand zocht hij in het donkere veld zijn weg. Op een zekere Zondagavond barstte er een zwaar onweer los; in een hut aan de weg zag hij een vrouw bij de deur staan, die heel angstig was. Charles ging naar binnen, hij bad met deze bange vrouw en las haar in zijn Bijbel voor over de stem van de Heere, die donderde in de lucht, en die toch de stem van zijn Hemelse Vader was. Toen ging Charles weer op weg, kwam in het dorpje aan, maar .... de kerk was leeg. De mensen dachten, dat er bij zulk zwaar onweer toch geen dienst zou zijn.

“Is er niemand omdat mijn Vader spreekt? Wacht, ik zal zelf de hoorders wel bij elkaar trommelen.” Spurgeon ging van huis tot huis, en nodigde iedereen uit om onder het Evangelie te komen, en uiteindelijk, was de kerk voller dan ooit. Een andere keer liep Charles ’s avonds op een eenzaam pad naar huis. Hij voelde zich onrustig en niet opgewekt, dat gebeurde altijd wanneer hij zich niet dicht en veilig bij Jezus voelde. Plots stond hij stil, want hij zag iets afgrijselijks, het was een reusachtig wezen met uitgestrekte armen. Het monster kwam over de sloot in de heg omhoog. Even dacht Charles eraan om weg te rennen, maar hij besloot moedig te zijn, sprong over de sloot, greep het gevaarte aan, en .... het bleek een oude dode boom te zijn, die witgeverfd was door de vrolijke schooljeugd. Die boom ging nooit meer uit Charles herinnering. Als er moeilijkheden waren die hij moest overwinnen dan besloot hij moedig: “Niet weglopen; maar ertegenin, je zult zien, dat het meevalt.”

Als Charles de kans kreeg om naar een beroemde, godvrezende dominee te luisteren, dan zag hij nergens tegen op. Soms had hij niet eens geld om de reiskosten te betalen, want in de Pastorie van het ouderlijk huis was de bodem van de geldkist inmiddels te zien. En het werd er niet beter op, toen de kinderen groot werden. Maar dit alles hield Charles niet tegen. Dan liep hij gewoon. Zo wilde hij graag eens naar een preek van dominee J. A. James luisteren. Helemaal alleen ging Charles van Cambridge naar Birmingham om op een doordeweekse dag een Bijbellezing van dominee James bij te wonen. Waarom ook niet? Andere jongens besteden hun tijd aan sport en spel. Dan kon hij toch wel eens een grote wandeling maken?

HOOFDSTUK 7

BIJNA NAAR DE UNIVERSITEIT

Omdat de jonge Charles heel goed leren kon, dacht vader eraan om hem naar de Universiteit te sturen. Maar daar had Charles niet veel zin in. Hij kon toch nooit een diploma halen, omdat hij niet bij de Anglicaanse kerk hoorde, hij was per slot van rekening Baptist geworden. Ook meneer Leeding wilde Charles graag houden, hoewel hij Charles wel aanraade om aan de Universiteit in Cambridge een cursus te volgen. Hij wilde hem graag 5 pond, (dat is 27 euro) per half jaar betalen, en hij zou het verhogen als de kosten van de school duurder zouden worden. Meneer Leeding schreef aan zijn vader: "*U kunt ervan verzekerd zijn, dat hij binnen enkele jaren goed voorbereid zal zijn op het werk als predikant. Hij heeft al regelmatig gesproken op evangelisatie-bijeenkomsten van de kerk. Hij heeft veel gestudeerd en uitstekende vorderingen gemaakt, u kunt mij op mijn woord als christen vertrouwen, dat hij heel goed vooruitgaat; hij heeft een bijzonder grote gave van verstand.*"

Dit was een eervolle uitspraak voor een jongen van pas zeventien jaar.

In die tijd ontving Charles een grote verrassing. Er kwam antwoord op de prijsvraag, die hij had ingezonden. Zijn grote opstel had niet de eerste prijs gehaald, maar hij kreeg een flinke som geld als troostprijs. En Spurgeon had de Heere beloofd dat hij van al zijn inkomsten, Hem een tiende

zou geven. Daar lag nu al het geld, het was als een schat voor de jongen, die altijd afhankelijk was geweest van het geld van zijn ouders, zodat hij verplicht was zuinig te zijn op zijn kleding en boeken. Hij was zo gek op boeken als dat een kat gek was op een muis. En nu kon hij eens heerlijk allerlei boeken aanschaffen. Voorheen moest hij ze kopen van zijn zuinig gespaarde zakgeld.

Toen Charles het opstel geschreven had, beloofde hij de Heere plechtig twee tienden te geven. Daar lag nu het geld voor zijn gelukkige ogen, haastig greep hij zijn pen en schreef onder meer aan zijn vader: *“Vader, ik heb zo ’n grote som geld gekregen als beloning op de prijsvraag. Twee tienden is voor de Heere. Van het overige zal ik er vijf aan u geven: als een klein geschenkje voor u en mijn lieve moeder. Ik heb een goede Griekse vertaling van het Oude Testament gekocht. Het zijn twee delen. Het is heel goedkoop 12 sh. 6 d. (3.40). Ik hoop zuinig te zijn, maar er zijn boeken, waar ik niet zonder kan”*

Maar er was nog iets wat hem op zijn hart lag. Vader had namelijk gezegd dat hij bang was, dat het preken in de buurt slecht zou zijn voor zijn gezondheid. Zo schreef Spurgeon aan zijn vader: *“U moet mij zo nu en dan toestaan dat ik driemaal preek. Ik zal het nooit doen na een vermoeiende dag. Alleen als ik mij opgewekt en fris voel.”*

Dat Charles meestal voor een grote menigte predikte, streelde zijn trots, Tenslotte was hij nog maar een jongen. Toch schreef Spurgeon zijn vader in dezelfde brief: *“Ik heb vurig gebeden, dat voorspoed en roem mij niet zullen schaden en ik geloof, dat God mijn sterkte zal zijn, al mijn dagen.”* Charles geloofde dat daarin het geheim lag van zijn reine jeugd, en zijn intense liefde tot Jezus. Hij zou spoedig geroepen worden om zichzelf helemaal op te offeren in de dienst van de Heere.

Het dorp Waterbeach, waar de jonge Spurgeon meerdere malen predikte, was berucht om de dronkenschap en de goddeloosheid, die er heerste. De armoede, losbandigheid en dergelijke ellende was groot. Er werd een grote hoeveelheid aan alcoholische dranken gestookt, dit gebeurde in het geheim, zodat de mensen geen belasting hoefde te betalen voor dit verderfelijke vocht. Het was een dorp vol met zwervers en dronkaards. Er waren maar weinig mensen die de Heere Jezus dienden. Deze gelovige mensen kwamen dan samen in een armoedig kerkje met een rieten dak en konden geen predikant betalen. Spurgeon beloofde een maand lang gratis te preken. Het behaagde God om doormiddel van de prediking van Spurgeon het hele dorp in rep en roer te brengen. De grootste zondaars huilden bittere tranen, de grootste schurken zaten eerbiedig neer in het bouwvallige kapelletje. Vloekers en dieven luisterden naar de Wet van God, die van Spurgeons lippen donderde; berouwvolle zielen hoorden het Evangelie van genade.

Spurgeons eerste preek in Waterbeach had als tekst: *“En gij zult Zijn Naam heten Jezus; want Hij zal Zijn volk zalig maken van hunne zonden.”* Oh, die ontroerende vreugde, toen de jonge prediker zijn eerste bekeerling aan Jezus voeten zag neerknielen. *“Al had ik twintig duizend pond sterling gekregen, ik zou niet zo blij geweest zijn”* vertelde hij later.

Het was de vrouw van een arbeider, die God in haar ziel geraakt had en Spurgeon haastte zich naar haar toe. Er is geen moeder die zich ooit gelukkiger voelde met haar eerstgeboren kind, dan dat Spurgeon gelukkig was met deze bekeerde vrouw, hij had de lofzang van Maria wel willen zingen: *“Mijn ziel maakt groot de Heere”*. Deze eenvoudige vrouw werd door vele anderen gevolgd.

Men noemden de jonge dominee een "wilde knaap," toch werd er met aandacht en eerbied naar zijn liefdevolle waarschuwingen geluisterd. Toen de proefmaand om was, bleef de jeugdige Charles toch in het kleine dorpje prediken, de gemeente beriep hem als haar predikant. Hij nam het beroep aan, al kon de arme gemeente hem niet betalen. Hij bleef zijn werk op school aanhouden, maar op den duur lukte dit niet meer. De gemeente besloot een inkomen van 245 euro per jaar bijeen te brengen, en dat was zeker niet te veel voor een jongeman, die alleen al € 3,27 huur per week voor zijn twee kamers moest betalen. Toch lukte het om rond te komen. Wie een varken slachtte, bracht dominee Spurgeon een stukje, wie naar de markt in Cambridge was geweest, bracht de dominee een extra stuk brood of kaas. Het spreekt vanzelf, dat de jonge Charles ook wel eens fouten maakte in zijn prediking. Hij was nog jong en had nog maar weinig ervaring. Soms zei hij onvoorzichtige dingen op de kansel, waarover de gemeenteleden of anderen zich ergerden.

Op een dag wees iemand dominee Spurgeon op de volgende Bijbeltekst: *“Het woord gezond en onverwervelijk, opdat degene, die daartegen is, beschaamd worde, en niets kwaads hebbe van ulieden te zeggen. (Titus 2:8).* De man, die de jonge dominee met deze tekst vriendelijk wilde waarschuwen was zijn diaken King, een godvrezende molenaar, die zelf ook een zoon had, die dominee was. Want Spurgeon beleefde, vooral in de beginperiode, ook wel eens minder leuke dingen. Er woonde in Waterbeach namelijk een vrouw, dat een echt kreng was. Vroeg of laat zou zij die jonge predikant wel eens de oren wassen, beloofde zij. “Best, zei Spurgeon, maar dat is een spelletje, waar ik ook verstand van heb.” Niet lang daarna ging Spurgeon voorbij haar deur. Als een echt viswif stond ze met de handen op de heupen de jongeman op te wachten en liet Charles een vloed van scheldwoorden horen, wat alle verwachtingen overtrof. De dominee glimlachte, zette een onnozel gezicht op, alsof hij geen woord verstaan had, en zei vriendelijk: “Dank u, dank u, het gaat inderdaad goed met mij, met u ook?” Er volgde een nieuwe scheldpartij: ”Ja,” zei Spurgeon, “het ziet er inderdaad naar uit alsof het gaat regenen.” Hij keek naar de lucht. “Ik zal maar snel doorlopen” “Wel heb ik van mijn leven,” riep zij boos terwijl zij de lachende boeren aankeek, “deze man is zo doof als een kwartel!” “Nog een goede morgen hoor,” eindigde Spurgeon met een glimlach. De vrouw bleef verbijsterd en bespot achter, ze heeft nooit meer geprobeerd om de dominee met haar hatelijke woorden te verjagen.

Hoeveel zegen de jonge prediker ook op zijn werk in het dorpje kreeg, toch bleven vader, en ook andere vrienden erop aandringen, dat hij een bepaalde academische opleiding zou volgen. Dominee Angus, die ook leraar was aan het Stepney-College, kwam in Cambridge preken en zei dat hij Spurgeon graag eens over deze zaak wilde spreken. In het huis van meneer Macmillon, een uitgever, zou Spurgeon de man ontmoeten. Al biddend kwam Spurgeon precies op de afgesproken tijd aan. De dienstbode liet hem in een kamer wachten en ging heen. Een paar uur wachtte de jonge leraar en was te verlegen om ongeduldig te vragen waar de deftige Londense Professor toch bleef. Maar toen het eindelijk tijd was om naar de school te gaan waar hij werkte, durfde hij, toen het dienstmeisje binnenkwam, toch naar de oorzaak van dit wachten te vragen. “Ik ben gekomen om dominee Angus te spreken, en .... ” “dominee Angus?” zei het dienstmeisje verwonderd. ”Die is al lang vertrokken, hij moest een heer spreken maar die kwam niet opdagen.” “Hij moest mij spreken” zei Charles teleurgesteld, ”Heb je dan niet tegen mevrouw gezegd, dat ik gekomen was.”

"Ik heb niets gezegd;" antwoordde het meisje met een dom gezicht.

Spurgeon besloot om direct een brief aan de Professor te schrijven. Maar eerst moest hij, zijn werk op de school doen, en 's avonds deed hij zijn evangelisatiewerk, daarna kon hij zich eindelijk, biddend en nadenkend over de teleurstelling van die dag naar huis begeven. Hij dacht aan de arme gemeente, die geen volwassen predikant kon betalen, aan de liefde, die de gemeenteleden voor hem hadden. Toen hij in het midden van de weide gekomen was, leek het alsof Charles een luide, waarschuwend stem hoorde, die ernstig vroeg: "*Zoudt gij u grote dingen zoeken, zoek ze niet.*" Natuurlijk was deze stem niet echt te horen. God spreekt niet meer, met een hoorbare stem uit de hemel. Maar de jonge dominee hoorde de stem van God in zijn hart. Hij zag een schitterende loopbaan voor zich, hij kon dokter worden in de godgeleerdheid, een wijze man naar de wereld.

Maar hoelang zou het dan duren, voordat hij weer kon preken van zijn dierbare Jezus? Nee, Charles Hadden Spurgeon koos voor een leven van armoede, hij koos ervoor om uit Gods hand te leven. Hij had voldoende kennis opgebouwd om de Bijbel uit te kunnen leggen, hij studeerde wat hij kon, hij liet geen uur verloren gaan. Hij was door Gods leiding door de kleine, arme gemeente beroepen en in het ambt gesteld, hij zou bij de kudde blijven, totdat God hem weer weg zou roepen naar een andere plaats. Toch liet hij als een gehoorzame zoon de eindbeslissing aan zijn Hemelse Vader over. "*Ik heb wel een wil, Vader,*" schreef hij, "*maar ik zeg, niet mijn wil, maar Uw wil geschiede, O God.*"

Diaken King schreef een brief aan John Spurgeon, de vader van Charles, met de vraag of hij hun leraar nog één jaar bij hen wilde laten. Vader voelde zich bedroeft over Charles schrijven. Hij wilde zijn zoon niet beïnvloeden ten opzichte van het werk des Heeren. Nu wist Charles Spurgeon, dat hij voorlopig op de plaats moest blijven waar God hem gesteld had. "*Lieve moeder,*" schreef hij later, "*ik ben zo blij, dat ik niet naar de Academie ben gegaan. Ik ben uit liefde tot God en Zijn zaak hier gebleven, ik ben liever arm in de dienst van de Heere, dan rijk in de dienst van mijzelf.*" Zo bleef dominee Spurgeon dan in de kleine gemeente, tot God hem wegreep en hem voor "grote dingen" voorbereidde.

HOOFDSTUK 8

DE BEROEMDE PREDIKER IN LONDEN

Op een Zondagmorgen in November in 1853 wandelde Spurgeon van Cambridge naar Waterbeach om te gaan prediken. Het was een weg van acht à negen kilometer, hij kwam er moe en bezweet aan. Toen hij even uitrustte, bracht de diaken hem een brief. Nieuwsgierig opende de negentienjarige Charles de brief, en wat stond erin? Het was een uitnodiging om in de prachtige kerk van Londen in New Park Street te komen preken. "Dat is zeker een vergissing," zei de jonge man toen hij kalm de brief teruggaf. De diaken schudde treurig met het hoofd: "Het is geen vergissing, dominee, ik heb altijd al geweten, dat de een of andere gemeente onze leraar inpikken zou. En dan Londen, dat is een grote stap dominee."

Spurgeon schreef terug, dat hij op 11 December zou komen preken, maar vroeg voor de zekerheid toch, of ze zich niet vergist hadden vanwege zijn leeftijd. "Nee, was het antwoord, we weten, hoe jong u bent, kom maar." Spurgeon ging. Hij droeg een brede satijnen stropdas en gebruikte een bonte zakdoek. De jongemannen, in zijn tijdelijke kosthuis vonden dat hij er als een groentje uitzag en lachte hem spottend uit. Al bluffend spraken ze over de preken van Londen beroemdste predikanten die voor wel duizenden mensen stonden. Ze zeiden dat het veel te moeilijk voor hem zou zijn om zo'n grote gemeente tevreden te stellen, totdat de jonge predikant zich uiteindelijk, in het kleine kamertje die hij voor die nacht mocht gebruiken, terneergeslagen op zijn smalle bed liet neervallen.

Genadeloos hadden de jongemannen, zijn eenvoudige voorkomen bespot. Die avond hield het drukke leven op straat hem wakker. Eenzaam en ellendig draaide hij van de ene zij op de andere. Zouden het vriendelijke mensen zijn voor wie hij moest preken? De jongemannen hadden hem bang en wankelmoedig gemaakt. Hij was tenslotte toch maar een gewone boerenjongen! Angstig, maar met hoop en geloof in zijn hart, ging hij de volgende morgen, al biddend, op weg naar de kerk.

Ach wat viel deze predikbeurt mee! In het ruime kerkgebouw waren helemaal niet zoveel mensen, en het waren mensen tegen wie hij volstrekt niet opzag. Spurgeon predikte met de grootste vrijmoedigheid en het grootste gemak, en toen hij naar huis ging, gaf hij niets om de bluffende jongemannen. Al snel werd de twintigjarige predikant beroepen in de grote stad Londen. In 1854 deed hij zijn intrede. In 1856 moest de kerk worden vergroot, de mensen stroomde toe om de jongeman te horen, die de harten van zijn hoorders raakte en overtuigde van schuld. Het kon soms erg warm zijn in de oude ruimte, soms hing er een bedorven lucht. Dit kwam omdat een paar ruiten niet geopend konden worden, Spurgeon maakte korte metten, toen er geen gehoor gegeven werd aan zijn vraag, om die ramen te openen. Zonder dat iemand het wist sloeg Spurgeon eigenhandig de ramen in. Er was veel opschudding ontstaan over deze misdaad. De ondeugende Spurgeon stelde voor om een beloning van vijf pond uit te reiken aan degene die had ontdekt wie de brutale dader was.

De beloning werd nooit uitgereikt, dus vertelde Spurgeon later lachend, ik vond het niet nodig om de misdadiger aan te wijzen. In 1854 brak er in Londen een vreselijke cholera-epidemie uit. Huisgezin na huisgezin werd getroffen, bijna iedere dag had de jonge dominee een begrafenis die hij moest leiden. Hij deed het met veel bezieling, omdat hij de overlevenden op Jezus wilde wijzen. Maar al snel raakte Charles uitgeput, hij kon niet meer, hij was angstig en vermoeid geworden, de ellende in de gemeente werd voor hem te zwaar om te dragen.

Moedeloos kwam Spurgeon op een verdrietige dag van een begrafenis terug. Tegen de ruit van een schoenmakerswinkel zag hij een pamflet hangen. Het was geen reclame om schoenen te kopen, dat zag Spurgeon wel. In een duidelijk geschreven handschrift las de verwonderde predikant: "*Want Gij, HEERE! zijt mijn Toevlucht! Den Allerhoogste hebt gij gesteld tot uw Vertrek. U zal geen kwaad wedervaren, en geen plage zal uw tent naderen.*" Spurgeon stond verstomd. God zijn Toevlucht! Hem zou geen kwaad wedervaren. De jongeman geloofde het met heel zijn ziel. Hij knielde niet neer, hoe zou het gekund hebben in een volle straat, maar zijn hele hart ging uit naar God.

Versterkt en verkwikt en volkomen bemoedigd ging hij door om zijn heilig dienstwerk onder de zieken en stervenden te verrichten. Wat hem ook troost en kracht gaf, was dat de profetie van dominee Knill letterlijk was uitgekomen. Hij mocht preken in die grote kerk, waarin de beroemde leraar ook had gepreekt, en toen had hij ook laten zingen: *God werkt op geheimenisvolle wijze om Zijn wonderen te volvoeren*. Charles Hadden Spurgeon wist dat hij door de Heere in Londen was geplaatst en voelde zich gelukkig. Wat een blijdschap was dat voor Charles gelovige en biddende ouders, maar ook voor zijn oude grootvader, die het "kind", dat nu een man geworden was, nog zo innig liefhad.

HOOFDSTUK 9

DE KLEINE SUSIE

Op een Zondag, toen dominee Spurgeon voor de eerste keer in New Parkstreet preekte, waren meneer en mevrouw Olney ook in de kerk. Het waren vrome mensen, en hun hart was vervuld met blijdschap over de preek. Ze vonden het alleen zo jammer, dat er zo weinig luisteraars van genoten hadden. Vader Olney had medelijden met de jonge prediker, die zo verbaasd had rondgekeken in de bijna lege kerk. We moeten hem vanavond een volle kerk bezorgen," zei hij tegen zijn vrouw. "Aan zo'n koninklijke maaltijd moeten meer gasten zitten!" Zo ging het tweetal langs vrienden en kerkleden, om hen te vragen 's avonds naar de kerk te komen. "De kleine Susie moet ook komen" zei mevrouw Olney haast smekend tegen een jong vriendinnetje, dat veel bij haar thuis kwam.

Maar "kleine Susie" had volstrekt geen zin. Ze had zoveel gehoord van Spurgeons lompe uitspraken, zijn ouderwetse kleding, zijn raar gekamde haren, zijn onbeschaafde manieren, dat het haar eerder grappig leek dan boeiend. Susie was nog een onbekeerd meisje, al begreep ze goed, dat zij Jezus nodig had. Ze was te ijdel en te koppig om de vurige ijver, van de jongeman te begrijpen, om te zien, wat er schulde achter dit nogal platvloerse omhulsel van de jonge predikant. Maar de kleine Susie wilde toch niet weigeren, ze kwam, sinds de jonge dominee eenmaal voorgoed gekomen was, geregeld, in de kerk, ze ontmoette Charles ook vaak bij hun wederzijdse vrienden in het huis van de heer Olney. Zij begon steeds meer belangstelling voor hem te krijgen. Ze was net als heel veel jonge mensen uit een christelijk gezin, al een hele tijd koud en onverschillig geweest als het ging om God en Zijn woord. Ze wist wel, dat zij een Zaligmaker nodig had, want ze kende de wet van God, maar ze leefde toch koud en slaperig door zonder dat zij nadacht over haar ziel.

Dat werd nu anders. De onrust in haar hart over haar onwilligheid tegenover Jezus nam toe, ze voelde dat ze zo niet kon sterven. Vroeger had ze al eens een besluit genomen, om helemaal voor de Heere te leven en Hem lief te hebben, maar ze zag in, dat daar allemaal niets van terechtgekomen was. Hoewel Susie heel erg verlegen van aard was, sprak ze uiteindelijk toch met de zoon van vader Olney over haar angst en over haar gevoel dat ze Jezus moest missen, en dat ze nog geen vrede kende met God. Op zekere dag kwam er een pakje voor Susie. Nieuwsgierig

opende zij het. Het was een exemplaar van Bunyan's *Christenreis Naar De Eeuwigheid*, en aan de binnenkant stond geschreven: "*Aan Mevr. Thomson, met de hartelijke wens, dat zij goede vooruitgang zal maken op de zalige pelgrimstocht, van C. H. Spurgeon, 20 April 1854.*" Susie was helemaal verrast.

Spurgeon begon naam te maken. Hij was niet meer die boerse jongen van een half jaar geleden. Sterker nog, het werd haar duidelijk, dat hij bijzondere gaven had om zielen tot Jezus te brengen. Door de benauwdheid die ze had over haar ziel, begon zij haar verlegenheid te vergeten en met hem te spreken over de onrust die zij had en over haar verlangen om het eigendom van Jezus te zijn. Hij vertelde haar over de vrede en de vergeving, die Christus schenkt en de bereidwilligheid van Jezus om ook Susie Thomson tot Gods kind te maken. En zo sloten Charles en Susie een hartelijke vriendschap.

Op 10 Juni, 1854 zou het Kristallen Paleis worden geopend. Spurgeon en Susie Thomson en vele andere vrienden spraken af om er heen te gaan. Zij zaten bij elkaar en wachtten al lachend en pratend op de optocht, die voorbij moest komen. Spurgeon bladerde in een boek. Hij stootte Susie aan, wees met zijn vinger naar een paar regels en vroeg: Wat denkt jij van deze zinnen Suzie?: "*Vraag aan uw God om een goede vrouw; is er iets beters dat Zijn Vaderhart u in dit leven kan schenken? Maar vraag nooit iets in vertrouwen, dat Hij u niet beloofd heeft. U kent Gods welbehagen niet, daarom is uw gebed van Zijn wil afhankelijk. Breng haar voor Zijn genadetroon, en twijfel niet, dat Hij u het juiste zal geven. Heeft Hij in uw jeugd een vrouw voor u bestemd, dan leeft zij nu tussen de mensenmassa. Blijf daarom, terwijl u aan haar denkt, om haar welzijn bidden.*"

Susie voelde haar hart kloppen, er kwam een bloos op haar wangen die haar plotselinge emotie verried. Spurgeon vroeg heel zachtjes, zodat alleen Susie het kon verstaan: "Bid jij ook voor de man, die eens jouw echtgenoot zal zijn?" Zij antwoordde niet. In de neergeslagen ogen kon Charles haar liefde niet lezen, zij zat stil en bescheiden, ze was zo gelukkig dat ze geen woord kon uitbrengen. Charles Hadden Spurgeon; de geliefde leraar, die zij zo hoog boven zich had gevoeld, koos haar, de kleine Susie om zijn vrouw te worden. Geen van beiden zagen veel van de schitterende praalvertoning, die voorbijtrok en toen de bezoekers hun plaatsen mochten verlaten, om het Paleis en de tuinen rond te wandelen, vroeg de jonge dominee of hij Susie mocht vergezellen.

Zij liepen samen, door het prachtige gebouw en de wondervolle tuinen tot aan het meer, waar men bezig was modellen te maken van reusachtige monsters uit vroeger tijden. Zij voelden, dat een band van liefde op die onvergetelijke middag hun harten samenbond. Later zocht Charles Susie in de tuin van haar grootvader en vertelde hij het meisje, hoe innig lief hij haar had. Susie kon weer bijna niet antwoorden, maar toen zij alleen was en op haar kamertje neerknielde, kon ze niet anders doen dan God danken, die haar de liefde van zo'n godzalig man wilde schenken. Dankbaar aanvaarde Susie de liefde van deze vurige prediker van Jezus. Meestal kwam hij 's Maandags bij haar; dan keek hij zijn preek na, en zij had geleerd om stil te zijn en met haar eigen werk bezig te zijn. Soms was Spurgeon zo verdiept in de dienst van de Heere, dat hij Susie Zondags, als ze even in de pastorie kwam, als een vreemde groette: "Hallo, hoe gaat het met u?" Wanneer hij dan, door haar lach merkte dat hij zich vergist had, lachte hij mee: "Wat maakt het uit vrouwtje, ik dacht immers aan mijn preek."

Maar op een keer werd Susie boos. Toen zij eens samen aankwamen bij een gebouw, waarin Spurgeon preken moest, was het zo druk dat de mensen zich verdrongen. Hij wrong zich door een zijdeur, wipte weg en. . . hij was heel zijn Susie vergeten. Het meisje moest zich alleen een weg door de wat ruwe menigte banen. Susie vloog terug en vertelde moeder huilend wat er was gebeurd: "Charles had haar vergeten, vergeten!" Moeder probeerde haar te bedaren, en zei, dat Susie nu eenmaal een dienstknecht van God als man zou krijgen, een man van wie het hart vol was van Gods liefde. Het meisje huilde nog, toen er een rijtuig voor de deur stopte en dominee Spurgeon haastig het huis binnenrende: "Waar is Susie? Ik heb haar overal gezocht, is zij alleen thuisgekomen?" Moeder nam hem apart en vertelde hem over het verdriet en de boosheid van Susie, daarna haalde zij het meisje naar beneden.

Charles liet Susie kalm vertellen, hoe boos zij op hem was geweest. Een beetje bedroeft schudde hij het hoofd en zei kalm: "Lieve Susie, je kent mijn grote liefde voor jou, maar besef toch altijd, dat ik in de eerste plaats Gods dienstknecht ben. Je moet me nooit in de weg staan, als het om het werk van mijn Meesters gaat, en je zult nooit de eerste plaats in mijn hart krijgen. Mijn God, mijn Jezus, gaat vóór." Sindsdien stond de "kleine Susie" de grote Spurgeon nooit meer in de weg. Zij ging ook voor de Heere Jezus werken. Op 8 Januari 1856 werden de twee door het huwelijk voor altijd met elkaar verbonden. 's Morgens knielde Susie naast haar bedje neer en smeekte de Heere haar geschikt te maken de vrouw van zo'n beroemde predikant te worden. In een eenvoudig jurkje reed zij naast haar vader naar de New Parkstreet, waar de bruidegom op haar wachtte. Het gebouw was stampvol, een grote menigte verdrong zich in de straten rondom de Kerk. Het was een sombere, vochtige, koude dag en toch straalde een helder licht in het hart van Charles en zijn Susie, toch klonk er een juichtoon door de gewelven, toen het jonge bruidspaar, naar de wens van hun hart, door het huwelijk met elkaar waren verbonden. De kleine Susie was nu Mevrouw Spurgeon geworden en zij heeft haar man bijgestaan in zijn leven, tot de dood de ogen van Charles Spurgeon gesloten heeft.

HOOFDSTUK 10

GROTER EN GROTER

In de Bijbel staat van Abraham het volgende geschreven: "*En die man werd groot en hij werd doorgaans groter, totdat hij zeer groot geworden was.*" Dit kon ook van Charles Hadden Spurgeon gezegd worden. De New Parkstreet Chapel was al snel te klein voor de grote mensenmassa, die naar de vurige prediker met zijn zilveren stem en prachtige spraaktalent kwamen luisteren. Spurgeon verloor al zijn boersheid en onervarenheid op de kansel. Hij kon met hevige kracht bulderen tegen moedwillige zondaars, maar zijn stem klonk liefelijk, als hij tot mensen sprak die berouw hadden van hun zonden. De kerkenraad besloot, dat Spurgeon 's avonds in Exeter Hall zou gaan prediken, maar ook in die ruime zaal kon het niet langer. De mensen zaten zo dicht op elkaar als haringen in een ton. Het werd er zo warm dat het niet meer te doen was. Uitbreiding van de kerk hielp ook al niet, "het was een poging om de zee in een potje te doen" grapte Spurgeon.

Exeter Hall wilde de grote menigte ook niet langer onderbrengen. Het gebouw was voor meerdere kerkverbanden gebouwd, de bestuurders vonden het niet eerlijk, dat alleen de Baptisten deze ruimte zouden gebruiken. Spurgeon sloeg toen het oog op de Surrey Music Hall. In de zaal, die voor amusement werd gebruikt, konden ongeveer 10.000 mensen en hoorde bij de biologische tuinen. "Het was een huis van de duivel," toch aarzelde Spurgeon niet om de satan in zijn vesting aan te vallen, al voelde hij, dat er eerst iets verschrikkelijks gebeuren zou. Een paar dagen voor zijn eerste preek zou Spurgeon beslissen, waar de kansel geplaatst moest worden. Om te proberen, of men hem aan het einde van de zaal kon horen, riep hij met luide stem: "*Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.*" Een werkmans die op een van de galerijen aan het werk was, en niet wist, wat er beneden gebeurde, dacht opeens dat hij de stem van God hoorde. Het was ook de stem van de Heere, want hij kon die woorden niet meer vergeten, zij bleven in zijn oren klinken en Gods Geest bracht hem tot bekering.

Er brak een storm van vijandschap los onder de bezoekers van Surrey Hall, toen zij hoorden dat hun mooie zaal, die voor werelddes genot gebruikt werd, nu ook als kerkgebouw dienst deed. Die morgen, voordat 's avonds de zaal in Surrey Gardens in gebruik genomen zou worden, sprak Spurgeon in New Park-Street bijna voorspellend: "Ik ben misschien geroepen om te staan; waar de onweerswolken samenpakken en de bliksemstralen de lucht doorklieven. Maar God zegt: Beproof Mij nu. Ga heen en predik voor godslasteraars, voor de verworpenen, de slechtste van de slechtste, de onreinste van de onreinste. Richt het kruis dat leven geeft op in het gebied van de dood en verkondig het Woord des levens. Vreest niet, wij zullen overwinnen, het Evangelie zal de aarde weer doen beven. Want Christus zegt: "*Zie Ik ben met ulieden tot aan de voleinding der wereld*"

Een rumoerige menigte probeerde 's avonds toegang te krijgen tot de zaal, al duwend en trekkend probeerde de opgewonden en nieuwsgierige menigte een zitplaats te veroveren. De mensen die binnenkwamen holden als bezetenen, sprongen over stoelen en banken als dwazen, tot het reusachtige gebouw tot in de nok was gevuld. Tien minuten voordat de dienst begon kwam Spurgeon op het podium; de zaal leek op een grote woelige zee. Maar langzaam verstomde het rumoer, en het werd stil onder het plechtige gebed dat met eerbied tot de hemel werd gezonden. Wie God naar waarheid diende, voelde zich alsof hij voor Gods troon werd gedragen, wie Hem niet kende sidderde voor de Majesteit des Heeren. Iedereen was vol eerbied en wist dat hier een macht werkte, dat hoger reikte dan de wolken. Spurgeon bad, en het volk luisterde naar de smekende stem. Toen brak plotseling de orkaan los, waar de prediker 's morgens een voorgevoel van had. Brand, brand, brand! Niet van één kant maar van tien, twaalf kanten klonk het onheilspellende geroep over de dicht opeengepakte menigte. Brand, brand, brand!

De uitwerking was onbeschrijflijk. De galerij stort in. Het gebouw bezwijkt! Brand, brand! Opgejaagd, verschrikt, en met een dodelijk angst sprong iedereen overeind. Het werd een wild gedrang bij de deuren, op de trappen en in de gangen. In een onbeschrijflijke angst wierpen de mensen zich over de balustrades van de trappen en vielen op de dringende menigte in de gangen, die geen kant op konden. Zij die vielen of werden omgeduwd, werden vertrapt onder de voeten. Om de ellende nog groter te maken, drong het nieuwsgierige volk dat buiten stond, en het gegil en geroep hoorde, het voorportaal binnen, en versperde dus de uitgang. Er speelden zich buiten de zaal taferelen af die gruwelijk en verschrikkelijk waren, doodsgerochel vermengde zich met het pijngeschrei. Van dit laatste merkte Spurgeon niets. Zijn oplettend oog had direct gemerkt, dat er geen brand was, en dat een goddeloze groep het werk van de Heiligen Geest wilde

vernietigen. Er was geen enkel teken van brand, niet eens een rookwolkje. Met zijn harde heldere stem probeerde hij de verschrikte menigte te bedaren, maar de ophitsers in de menigte overschreeuwden zijn geruststellende woorden. Spurgeon gaf een Psalmvers op, en vroeg de mensen om onder het zingen te vertrekken. "Ik weet niet meer, waar ik ben, 't is alsof ik door een wervelstorm ben overvallen, zo groot is mijn angst, dat er mensen zijn omgekomen bij het naar buiten rennen;" zei hij tot zijn diaken.

Maar de mensen konden niet weg, zij zaten vast, alle uitgangen waren verstopt. In de zaal kwam een beetje ruimte, en de mensen begonnen heen en weer te lopen, niets wetend, maar wel vermoedend, dat er verschrikkelijke gebeurtenissen hadden plaats gevonden bij de volgestopte voorportalen. Toen drong het huilen en krijsen door tot in de zaal. Toen Spurgeon had vernomen, dat er doden waren gevallen, werd hij half bewusteloos van de kansel afgedragen. Het was een vreselijke avond. Er waren zeven mensen gestorven, achtentwintig zwaargewond en Spurgeon zelf had een zware zenuwinzinking.

De duivel dacht dat hij had getriomfeerd en dat hij Gods werk voorgoed had verstoord. Goddeloze mensen hadden geprobeerd het werk van God stuk te maken, maar God gebruikte het ten goede. Door heel Londen, ja zelfs door heel Engeland hoorde men van de ramp in de Musichall. Zodra Spurgeon na zijn herstelling weer in de zaal sprak, verdrongen de mensen zich opnieuw om deze prediker te horen. En het resultaat was, dat de diensten net zo vol waren als op de eerste avond. Maar in de avond wilde Spurgeon niet meer in dit gebouw prediken. Wel overdag, zodat de mensen konden zien, wat er gebeurde. Drie jaar lang predikte Spurgeon in deze plaats der ijdelheid, ondertussen was hij samen met de kerkenraad op zoek naar een ruimere kerk. Duizenden waren in deze zaal onder het gehoor van het Evangelie gekomen en het wonderlijkste was, dat de wereldse voorstellingen, die nu weer in de avond gehouden werden, steeds minder vol werden.

De duivel verloor en Gods Geest won. De kerkenraad besloot om zelf een groot kerkgebouw te stichten, dat Spurgeon De Tabernakel noemen wilde. "Ons heilig en ons heerlijk huis" wilde hij daarmee zeggen. Maar er mocht geen shilling schuld op dit "huis" rusten. Vader had hem in zijn jeugd een afschuw voor schulden ingeboezemd. Geen schuld! Nooit in zijn leven! Op 31 Maart 1861 werd "The Metropolitan Tabernacle" plechtig in gebruik genomen. Alles was betaald, meubelen en al. Het gebouw kostte 31.000 pond. Dominee Spurgeon schreef in het kerkboek: "Ik C. H. Spurgeon, die de minste ben van al de heiligen, geef hier mijn getuigenis, dat God getrouw is, dat Hij heden mijn verwachting en hoop vervuld heeft, en mij heeft laten geschieden naar mijn geloof, o Heere, wees geloofd tot in eeuwigheid en maak Gij mij meer getrouw en ijverig dan ooit tevoren."

Al was dominee Spurgeon van zijn ziekte na de ramp in de Musichall spoedig genezen, zijn gezondheid was over het algemeen niet best. Hij spaarde die dan ook nooit, wanneer hij iets kon doen voor zijn Goddelijke Meester, dag en nacht werkte en studeerde hij. En zo werd hij langzamerhand oververmoeid. Dominee Charles Spurgeon had een opleidingsschool voor predikanten en een weeshuis opgericht. Hij gaf een maandblad uit, waarvan al de winst voor deze inrichtingen was bestemd. Iedere week liet hij ook een preek drukken en hij maakte er zoveel, dat tot 1917 zijn laatste preken nog geregeld uitgegeven werden. Doordat dominee Spurgeon zich ziek bleef voelen vroeg hij ten slotte om hulp bij de kerkenraad, "hij wilde zichzelf niet aan zelfmoord schuldig maken," want als hij het werk nog langer alleen zou moeten doen, zou het al

zijn krachten kosten. Daarom vroeg de kerkenraad in 1868 of zijn broer James Spurgeon hen wilde helpen. Dominee James Spurgeon wilde zijn grote broer Charles graag in al zijn arbeid bijstaan. Maar Spurgeon kreeg ook hulp van Mevr. Bartlett. Deze lieve godvrezende dame gaf met een onvermoeid doorzettingsvermogen geregeld les aan wel bijna 700 oudere leerlingen van de Zondagsschool. Op haar graf schreef Spurgeon:

Ter liefdevolle gedachtenis aan Levina Bartlett.

Die heengegaan is in haar zalig huis in de hemel op 21 Aug. 1875 in het 69ste jaar haars ouderdoms.

Deze grote man waardeerde al zijn hulpkrachten. Hij, die week aan week tienduizenden mensen het Evangelie bracht, die iedere dag onderwijs aan toekomstige predikanten gaf, ongeruste zielen naar Jezus wees, Bijbellezingen hield, preken en boeken schreef, voor weduwen en weeskinderen zorgde, dacht in de eerste plaats nooit aan zichzelf, maar altijd aan een ander. Het was zijn verlangen om voor zijn God te werken. Dit liet Spurgeon dan ook op zijn zilveren jubileum zien, de dag waarop hij vijf en twintig jaar geleden in Londen bevestigd werd. Heel de kerk wilde hun geliefde dominee een blijk van waardering schenken. En Spurgeon had maar één wens. Hij wilde graag een geschenk ontvangen, en dat moest uit een geldbedrag van 5000 pond bestaan, dat gebruikt zou worden om een opvangtehuis te bouwen voor bejaarden en weduwen.

De gemeente gaf gehoor aan de wens van hun dominee. Zij hielden een verkoping, verzamelde de opbrengst, en op 19 Mei werd dominee Spurgeon 6476.98 pond sterling, dat is 35266.62 Euro, overhandigd om de tehuizen te kunnen bouwen. Met deze gift was Spurgeon heel erg blij. Voor zichzelf wilde Charles niets meer dan zijn salaris. Zijn woning was eenvoudig. Een "Villa" heeft hij nooit gehad. Zijn "Susie" was een dochter van rijke ouders, maar zelf bezat Charles geen geld en hij verlangde daar ook niet naar, alhoewel hij vaak voor een gierigaard uitgemaakt werd. Maar hij moest tenslotte door vele verdrukkingen ingaan!

HOOFDSTUK 11

NA HET ZILVEREN HUWELIJKSJUBILEUM

“Er is geen betere tijd om te werken, dan op de eerste uren van de dag, er is geen betere tijd om de Heere te dienen dan in de jeugd,” die woorden van Spurgeon zijn waarheid gebleken, ook in zijn eigen Leven. Charles Haddon Spurgeon had de Heere vroeg gezocht en Hem jong gevonden. Wat was het heerlijk voor hem geweest, toen hij zijn jonge vrouw, zijn lieve Susie in de pastorie van Stambourne kon brengen. Grootmoeder was al lang in de hemel, maar Charles werd met grote blijdschap door de oude, lieve grootvader ontvangen! Het "kind" dat nu een godvrezend en beroemd prediker was geworden. Met dezelfde zorg en tederheid als vroeger werd het jonge paar door de grijze grootvader verzorgd. Alles zag er nog net even bouwvallig, maar ook even liefelijk uit, als toen de kleine Charles als jongen hier rondwaalde. De tombe op het oude graf was weg,

de steen lag plat op de grond. Spurgeon zag het plekje, waarin hij eens met dominee Knill had neergeknield, waarin hij de profetie van een groot prediker te zullen worden, had aangehoord. Met heel zijn hart kon hij het vers zingen dat dominee Knill hem had laten leren: God werkt op geheimenissvolle wijze om Zijn wonderen te volbrengen. Charles was weer "het kind", de lieveling van iedereen, hij was de vreugde in het hart van de oude grijsaard, die zag dat zijn kleinzoon tot een grote hoogte geklommen was.

Op 21 September 1856 was er veel vreugde in het huisgezin van de jonge dominee Charles. God schonk hem en zijn Susie twee zonen, de tweeling, Charles en Thomas. De beide ouders waren blij met de geboorte van de jongens, maar de blijdschap was nog groter toen de kinderen wedergeboren werden. Dominee Spurgeon zei later eens: "Ons ouderlijk hart stroomde over van vreugde, toen wij voor het eerst ontdekten, dat onze kinderen de Heere hadden gezocht. Het was een avond, om nooit te vergeten, toen wij door hen werden geroepen en zij met tranen in hun ogen over hun bekering vertelden en wij hen troostvolle woorden mochten toespreken."

Niemand kon de vreugde van dit gelovige gezinnetje omschrijven, zij waren blij voor elkaar en verblijdden zich met elkaar in God. Spurgeon had ook steeds gebeden, of zijn kinderen predikers van zijn Heiland mochten worden, en ook dit gebed heeft de Heere aan Charles Spurgeon willen geven. Thomas en Charles verlangde er samen naar om de Heere te dienen in het Evangelie. Op 27 Juli 1878, toen de tweelingbroers 22 jaar oud waren, werd er in het kerkboek van de gemeente geschreven: "De Kerk wil haar dankbaarheid uitspreken aan onze Hemelse Vader voor de zegen, die op de arbeid van de twee zonen van onze leraar, Charles en Thomas Spurgeon heeft gerust."

En zo naderde dan de tijd van het zilveren huwelijksfeest. Op 2 Februari werd het feest in stilte en in alle eenvoud in huiselijke kring gevierd, dat was ruim drie weken te laat. Dominee Spurgeon was namelijk te ziek, het was voor hem niet mogelijk om op 10 Januari de bijeenkomst in de kerk bij te wonen, waar de hele gemeente was samengekomen om de Heere te danken. Maar in zijn huis knielde hij en zijn Susie met zijn zonen neer voor God, om Hem nederig te danken, voor de grote dingen die Hij aan hen gedaan had. Nog elf jaren heeft dominee Charles Haddon Spurgeon gewerkt in Gods wijngaard. Hij hield heel veel van de kinderen die in de weeshuizen, door hem opgericht, werden verzorgd.

Op een dag in September van het jaar 1890, liep Spurgeon met een tekenaar rond de jongens en meisjeshuizen. Er moesten plaatjes getekend worden, die in een kerstboek zouden komen. Het begon te regenen, het tweetal zette de paraplu op, maar al snel stortte er een slagregen neer, zodat Spurgeon en zijn tekenaar niets anders konden doen dan in de speelzaal te vluchten. De jongens barstten in een luid gejuich los bij het binnenkomen van hun geliefde leraar. Buiten volgden de donderslagen elkaar op, maar niemand hoorde het door het oorverdovende juichen van de kinderen. "Naar buiten gaan kon niet," vertelde Spurgeon later, want de regen was als een zondvloed geworden, dus besloot ik eens hartelijk met de jongens te praten. Er werd een stoel gehaald en spoedig zat Spurgeon te midden van een dichte zwerm jongens. De elkaar opvolgende bliksemschichten zorgde voor een ernstige stemming, en zo kon ik hen vertellen van een kleine jongen, die helemaal niet bang was voor onweer. Zijn oom en alle andere mensen in huis waren bang, hij niet. Hij had zichzelf aan de Heere Jezus gegeven en daarom durfde hij niet bang zijn. Op een bovenkamer bevond zich een klein kindje dat alleen was, niemand was moedig genoeg, om het schaapje te gaan halen, omdat er op de trap een heel groot raam was. Deze jongen ging naar boven, haalde het kind, gaf het aan moeder en toen las hij een Psalm, bad met zijn familie,

die sidderden van angst. Er was ook echt wel gevaar, want op korte afstand brandde een hooistapel, maar de jongen was zo kalm als op een zomerse dag vol zonneschijn, niet omdat hij zo dapper was, maar omdat hij op de Heere Jezus vertrouwde. Terwijl Spurgeon zo vertelde uit zijn eigen jongensjaren, werd de lucht al donkerder, het leek wel, of 't nacht werd. Een van de jongens vroeg om te zingen:

*Blijf mij nabij, snel daalt de nacht,
De duisternis neemt toe, o Heer, blijf mij nabij.*

Spurgeon sprak er nog over, hoe ongelukkig een mens is, wanneer de zonden op zijn geweten drukt, zo'n mens is bang om te leven en bang om te sterven en hij heeft er alle reden toe. Want hij is in oorlog met God, maar als onze zonden vergeven zijn door de dood van Zijn Zoon, dan zijn we niet bang meer. De bliksemstralen flitsten door de lucht, de donder dreunde, maar er was niemand die bang was, maar vol ontzag bogen zij hun hoofden. "Volkomen vrede, volkomen vrede" klonk er uit verschillende stemmen. "Wat betekent dit?" vroeg Spurgeon. Plots begonnen de kinderen te zingen "Als een heerlijke rivier is Gods volmaakte vrede" Toen Spurgeon zijn hart ophief tot gebed werden de kinderen heel stil, terwijl, het ondertussen steeds donkerder werd, de bliksem langs de ramen flikkerde, en het gekletter van de regen en het gekraak van de donder de woorden van Spurgeon bijna overstemde. Onder dit geweldige natuurgeluid van de God der Legerscharen zongen zij nog:

*"Looft God, looft Zijn Naam alom, Looft Hem in Zijn Heiligdom Looft des Heeren grote macht,
In de Hemel Zijner kracht.*

Kort daarna nam het onweer af. Spurgeon moest naar de Tabernacle, waar hij een keer in de week een spreekuur hield met mensen, die de weg naar de hemel niet konden vinden. "De jongens zullen dit nooit meer vergeten, dominee," zei de weesvader, die zelf eens als jongen in het weeshuis was verpleegd, "Ik hoop het om Christus wil," antwoordde Spurgeon, Amen." De Jongens beseften niet, dat het de laatste keer was geweest, dat de oprichter van hun tehuis er zo vriendelijk sprekend in hun midden had gezeten.

11 November 1890 verliet dominee Spurgeon Londen om in Mentone te herstellen van een kwaal genaamd, jicht¹, dat hem zijn levenskracht ontnam. 5 Februari 1891 keerde hij ongenezen weer terug. Spurgeon liet de tekst "Ik heb u gekeurd in de smeltkroes der ellende," aan de muur van zijn slaapkamer hangen, want hij had heel veel pijn te lijden. Toch bleef de vurige prediker met een onverminderde liefde voor God tot zijn medemensen preken.

¹ Een vorm van reuma.

Op 17 Mei kreeg hij een longontsteking, boven verwachting knapte hij weer op. Maar op Zondag 17 Juni stond Spurgeon voor de laatste keer op de preekstoel. In dit gebouw had hij minstens twintig miljoen mensen het Evangelie gebracht. Door zijn preken die in boekvorm werden uitgegeven had hij nog een veel groter aantal lezers in heel de wereld bereikt. Hij beseftte dat hij aan het einde gekomen was van zijn werk op aarde. Zijn laatste woorden waren:

Als er iets liefelijks is, iets dat vriendelijk, teer, ja vol en overvloeiende is van liefde, dan wordt dit gevonden in God. Geloofd zij Zijn Naam; ik heb Hem nu al meer dan veertig jaar gediend, en ik heb nooit anders dan liefde van Hem ontvangen. Ik zou graag nog eens veertig jaar in die kostbare dienst hier beneden willen doorbrengen, als dit naar Zijn wil is. Zijn dienst is leven, vrede en vreugde. Ach, dat u uzelf ogenblikkelijk in Zijn dienst zou begeven! Dat God u moge helpen om u vandaag nog te begeven onder de vaandels van Jezus Christus.

De volgende morgen vertrok dominee Spurgeon naar Stambourne om nog eens de mooie en liefelijke plaatsen uit zijn kindertijd te bezoeken. Een vriend zou foto's maken voor zijn boekje: **Herinneringen uit Stambourne.** 's Maandags vertrok hij, maar op vrijdag keerde dominee Spurgeon alweer terug omdat hij heel veel jichtpijn en een virus (influenza) had.

Het was voor de zieke dominee Spurgeon een grote beproeving, omdat hij nu niet bij de opening kon zijn van Surrey Gardens Memoriaal, een lokaal voor de meesters en juffen van de Casterstreet - Zondagsschool. Ook dit gebouw was weer gebouwd, zonder dat er schuld op bleef rusten.

Op 9 Augustus dacht Spurgeon, dat hij was hersteld van zijn ziekte. De gemeente had vurig voor hem gebeden om genezing, uit verschillende landen in de wereld kwamen telegrammen en brieven, die blijk gaven van hoogachting en medeleven. Spurgeon schreef aan zijn gemeente:

Lieve broeders en zusters,

De Naam van de Heere zij geloofd voor het geven, en het verhoren van uw liefdevolle gebed. Door deze gebeden is mijn leven verlengd. Ik voel mij heel klein, en ik ben heel dankbaar, dat ik het voorwerp ben van zoveel liefde en zoveel gebed. Ik heb nog geen kracht om meer te schrijven. Laat de Naam van de Heere verheerlijkt worden.

*Zeer van harte de uwe,
C.H. Spurgeon.*

De lieve patiënt kreeg nog wel wat kracht om te schrijven; hij mocht zelfs nog een keer met de ziekenwagen door de tuin worden rondgereden, maar helaas, de herstelling zette niet door. Tegen

het aanbreken van de koude winter raadden de dokters hem aan, om het vochtige, oude Engeland te verlaten om in het lieflijke, zonnige Zuiden, waar hij de vorige wintermaanden had doorgebracht, warmte en genezing te zoeken, Die raad werd opgevolgd; voor de laatste keer in zijn leven ging Charles Spurgeon met zijn Susie op reis, beiden waren oud geworden in de dienst van de Heere. Toen Mevrouw Spurgeon pasgetrouwd was, vond ze het moeilijk dat zij hem zo vaak moest missen.

Eens maakte de jonge dominee zich klaar om weer een lange reis te maken. De kamer zag er gezellig uit, plotseling dacht de jonge vrouw eraan, hoe leeg het straks weer zou zijn. Susie kon haar tranen niet bedwingen, ook al deed ze haar best. Charles Spurgeon zag haar huilen en het deed hem zelf ook verdriet. Zacht en vriendelijk vroeg hij: "Wat denkt je lief vrouwtje, als de Israëlieten een lam naar het altaar van de Heere brachten om het Hem te offeren, stonden zij dan te huilen, terwijl zij het daar neerlegden?"

"Nee," zei ze beschaamt, zeker niet. Dat zou God niet gewild hebben!"

"Waarom, lief vrouwtje, breng jij dan huilend je offer? Je geeft mij tenslotte over aan de dienst van de Heere" Geraakt door die woorden veegde Susie de tranen af, die nog overvloedig uit haar ogen liepen. En later, wanneer Susie weer eens verdrietig werd als zij voor vele dagen afscheid moesten nemen, zei Spurgeon: "Huil niet over je lam, vrouwtje," Bijna veertig jaren waren nu voorbijgegaan. En nu eiste God Susie's offer voorgoed op. Mevrouw Spurgeon ging haar man verliezen, en de wereld zou haar grote prediker verliezen.

Drie maanden bleef dominee Spurgeon in Mentone. Dan weer leek het, of hij beter werd, en dan weer werd de pijn erger. Op Dinsdag 26 Januari zou er een dankdienst in de Tabernacle worden gehouden voor het oorspronkelijke herstel van de leraar. Spurgeon stuurde een telegram met 100 pond. "Van mijn vrouw en mij, als een gift van hartelijke dank, gebruik het maar voor algemene kosten van de Tabernacle. Liefdevolle groeten aan alle mensen."

Aan het einde van de week zei Spurgeon: "Mijn werk is afgelopen. Denk eraan, een eenvoudige steen met C. H. S. er op, en niets meer." Hij bedoelde zijn graf. Op Zondagavond, vijf minuten over elf, trok de stervende de doods Jordaan over. Hij had veel gelezen in Bunyan's Christenreis Naar De Eeuwigheid. Daarin stond dat christen over de rivier trok, en voor wie al de bazuinen aan de overkant geblazen werden. Zo ging Charles Hadden Spurgeon de eeuwige rust binnen. Zijn Susie stond bij zijn bed en kon enige ogenblikken later haar kinderen het troostende telegram zenden waarop stond: "Vader in de hemel, moeder berustend in Gods wil." Binnen vier en twintig uur werd het lichaam van deze dienstknecht van God aan de aarde toevertrouwd. In een olijfhouten kist werd hij naar zijn graf gedragen, palmtakken bedekten de lijkbaar. Aan het hoofd en het voeteneinde waren platen aangebracht met het opschrift:

*In liefdevolle herdenking aan Charles Haddon Spurgeon, geboren te Kelvedon, 19 Juni 1834.
Ontslapen in Jezus te Mentone, 31 Januari 1892.*

Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden.

Later werd het lichaam van de geliefde leraar op het dringend verzoek van de gemeenteleden naar Engeland vervoerd om begraven te worden op het kerkhof te Norwood, een stil plekje, dat Spurgeon zelf had aangewezen. Daar wacht zijn lichaam nu op de dag van de opstanding.

Vrienden hebben ondanks zijn verzoek toch nog een graftombe opgericht. Daarop staat gebeiteld:
*Sinds mijn oog de Heiland ziet, die met Zijn bloed mij kocht, looft tot de dood Zijn dankbaar lied.
Hem die het verlorene zocht.*

Zo predikt Spurgeons graf nog steeds, nadat hij gestorven is. O dat toch veel jonge harten de Heere mogen zoeken. Al wordt niet iedereen een predikant als Charles Haddon Spurgeon, toch kan hij van de Heere Jezus vertellen aan iedereen, die hem lief is. En bovenal, niemand is gelukkiger als een mens, die een kind van God is geworden. Hij heeft hier op aarde een Vader, ook als zijn ouders hem verlaten hebben en zal eenmaal in de hemel leven als het leven op aarde voorbij is gegaan.

Jonge lezers, God roept:
Mijn zoon, mijn dochter, geef mij uw hart!